

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA NÁRODOHOSPODÁŘSKÁ

Krajiny BRICS a ich vplyv na svetovú ekonomiku v období svetovej krízy
BRICS Countries and Their Impact on the World Economy During the Global Crisis

Student: Bc. Marián Hlaváč

Vedoucí bakalářské práce: Ing. Uhrová Nalatie, Ph.D.

Ostrava 2013

Zadání diplomové práce

Student:

Bc. Marián Hlaváč

Studijní program:

N6202 Hospodářská politika a správa

Studijní obor:

6202T027 Národní hospodářství

Specializace:

00 Národní hospodářství

Téma:

Země BRICS a jejich vliv na světovou ekonomiku v období světové krize

BRICS Countries and Their Impact on the World Economy During the Global Crisis

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
 2. Teorie ekonomického rozvoje a světové ekonomiky
 3. Země BRICS a jejich vliv na světovou ekonomiku
 4. Vliv dluhové krize na země BRICS
 5. Závěr
- Seznam použité literatury
Seznam zkratk
Prohlášení o využití výsledků diplomové práce
Seznam příloh
Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

- CIHELKOVÁ, Eva et al. *Světová ekonomika: Obecné trendy rozvoje*. Praha: Vydavatelství C. H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-155-4.
- LEBIEDZIK, Marian, Ingrid MAJEROVÁ a Pavel NEZVAL. *Světová ekonomika*. Brno: Vydavatelství Computer Press, 2007. 280 s. ISBN 978-80-251-1498-8.
- WASSERSTROM, Jeffrey. *China in the 21st Century: What Everyone Needs to Know*. Oxford: Oxford University Press, 2010. 192 s. ISBN 978-0-195-39447-4.

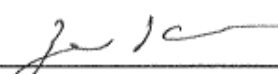
Formální náležitosti a rozsah diplomové práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí diplomové práce: **Ing. Natalie Uhrová, Ph.D.**

Datum zadání: 23.11.2012

Datum odevzdání: 26.04.2013

doc. Ing. Zuzana Kučerová, Ph.D.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

„Miestoprísažne prehlasujem, že som celú prácu vrátane všetkých príloh vypracoval samostatne.“

V Ostrave dňa 24.4.2013

.....

Na tomto mieste by som chcel poďakovať predovšetkým svojmu odbornému konzultantovi pani Ing. Uhrovej Natalii, PhD, za jej hodnotné rady a pripomienky k vypracovaniu tejto diplomovej práce.

Obsah

1	Úvod	7
2	Teória ekonomického rozvoja a svetovej ekonomiky	9
2.1	Klasifikácia krajín	11
2.1.1	Vychádzajúce členenie	11
2.1.2	Členenie podľa UNCTAD.....	12
2.1.3	Členenie OECD.....	16
2.2	Stručný vývoj svetovej ekonomiky	16
2.2.1	Prvá etapa: Vznik a formovanie svetovej ekonomiky.....	16
2.2.2	Druhá etapa: rozvoj jednotnej a vnútornej diferencovanej svetovej ekonomiky	17
2.2.3	Tretia etapa: Medzivojnový vývoj svetovej ekonomiky	17
2.2.4	Štvrtá etapa: Povojnový vývoj svetovej ekonomiky	17
2.2.5	Piata etapa: 90. roky – začiatok novej etapy vo vývoji svetovej ekonomiky	20
3	Krajiny BRICS a ich vplyv na svetovú ekonomiku	22
3.1	Základná charakteristika ekonomiky Brazílie	22
3.1.1	Vývoj reálneho HDP	23
3.1.2	Charakteristika vonkajšej rovnováhy	23
3.1.3	Vývoj PZI.....	24
3.1.4	Oblasti naliehavého rozvoja	24
3.1.5	Priebežné zhrnutie	25
3.2	Základná charakteristika ekonomiky Ruska	25
3.2.1	Vývoj reálneho HDP	26
3.2.2	Charakteristika vonkajšej rovnováhy	27
3.2.3	Vývoj PZI.....	28

3.2.4	Priebežné zhrnutie	29
3.3	Základná charakteristika ekonomiky Indie	30
3.3.1	Vývoj reálneho HDP	31
3.3.2	Charakteristika vonkajšej rovnováhy	31
3.3.3	Vývoj PZI.....	32
3.3.4	Oblasti nutného rozvoja	32
3.3.5	Priebežné zhrnutie	34
3.4	Základná charakteristika ekonomiky Číny.....	35
3.4.1	Vývoj HDP	36
3.4.2	Charakteristika vonkajšej rovnováhy	36
3.4.3	Vývoj PZI.....	38
3.4.4	Priebežné zhrnutie	38
3.5	Juhoafrická republika	39
3.5.1	Vývoj HDP	40
3.5.2	Vývoj PZI.....	40
3.5.3	Charakteristika vonkajšej rovnováhy	42
3.5.4	Priebežné zhrnutie	42
3.6	Perspektívy krajín BRICS	42
3.6.1	Vývoj hranice chudoby	43
4	Vplyv dlhovej krízy na krajiny BRICS.....	45
4.1	Komparácia krajín BRICS na základe vybraných makroekonomických indikátorov	46
4.1.1	Vývoj HDP na obyvateľa v krajinách BRICS.....	46
4.1.2	Vývoj ekonomického rastu v krajinách BRICS	47
4.1.3	Vývoj inflácie v krajinách BRICS	48

4.1.4	Nezamestnanosť v krajinách BRICS.....	50
4.2	Komparácia krajín BRICS na základe vonkajších ekonomických vzťahov	52
4.2.1	Vývoj podielu exportu a importu krajín BRICS	52
4.2.2	Vývoj PZI v krajinách BRICS	54
4.3	Rastový potenciál krajín BRICS	57
4.4	Summity krajín BRICS	57
4.4.1	Výsledky summitu v Rusku	58
4.4.2	Výsledky summitu v Brazílii	58
4.4.3	Výsledky summitu v Číne	58
4.4.4	Výsledky summitu v Indii	59
4.4.5	Výsledky summitu v Juhoafrickej republike.....	59
4.5	Krátkodobá predpoveď vývoja ekonomických ukazovateľov BRICS.....	60
4.6	Dlhodobá predpoveď vývoja krajín BRICS	61
5	Záver	63
	Zoznam použitej literatúry	65
	Knihy.....	65
	Zoznam skratiek.....	70
	Prehlásenie o použití výsledkov diplomovej práce	Error! Bookmark not defined.

1 Úvod

Rozloženie ekonomických síl vo svete sa nepretržite mení a v súčasnej dobe sa čoraz viac hovorí o štyroch rozvojových krajinách, ktoré sa dynamicky rozvíjajú a do roku 2050 by mali patriť medzi desať najväčších krajín. Stále častejšie sa dá počuť o skupine krajín BRICS. Pod týmto akronymom sa skrývajú Brazília, Rusko, India, Čína a Juhoafrická republika, päť ekonomík, v ktorých žije 43 % obyvateľov planéty a pokrývajú 30 % zemského povrchu a ktorým je prisudzovaný najväčší potenciál hospodárskeho rozvoja.

Cieľom diplomovej práce je popísať aktuálne postavenie krajín BRICS vo svetovej ekonomike a zhodnotiť vplyv na svetovú ekonomiku v období svetovej krízy. Čiastočným cieľom je načrtnúť vývoj ekonomík jednotlivých krajín zoskupenia BRICS.

Spoločne s rastom ekonomickej sily krajín BRICS významne narastá ich vplyv na medzinárodnú hospodársku, politickú a kultúrnu situáciu. Preto sa diplomová práca zaoberá témou “Krajiny BRICS a ich vplyv na svetovú ekonomiku v období svetovej krízy”.

Práca je rozdelená do piatich samostatných kapitol vrátane úvodu a záveru. Úvodná teoretická kapitola by sa mala zameriavať na teoretické východiská ekonomického rozvoja a svetovej ekonomiky. V druhej kapitole je teda rozobratá klasifikácia krajín a stručný vývoj svetovej ekonomiky.

Vplyvom krajín BRICS na svetovú ekonomiku sa práca venuje v tretej kapitole. V nej sa budú rozoberať základné charakteristiky ekonomík Brazílie, Ruska, Indie, Číny a Juhoafrickej republiky v období rokov 2002 až 2011. Práca sa bude zameriavať na vývoj reálneho HDP, charakteristiku vonkajšej rovnováhy a vývoj priamych zahraničných investícií. Po samotnom predstavení základných charakteristík ekonomík krajín BRICS sa práca venuje možným perspektívam krajín BRICS.

Štvrtá kapitola by sa mala zamerať na samotné postavenie krajín BRICS vo svetovej ekonomike a taktiež by mal byť zhodnotený vplyv na svetovú ekonomiku v období svetovej krízy. Na začiatku tejto kapitoly by mala byť rámcovo rozobratá dlhová kríza. Ďalej by mal byť popísaný samotný vývoj makroekonomických indikátorov a vonkajších ekonomických vzťahov v období rokov 2002 až 2011 v krajinách BRICS. Makroekonomické indikátory by mali zahŕňať

vývoj HDP na obyvateľa, tempo rastu reálneho HDP, vývoj inflácie a vývoj miery nezamestnanosti. Vonkajšie ekonomické vzťahy by mali zahŕňať export, import a priame zahraničné investície. Náplňou tejto kapitoly by mal byť stručný popis výsledkov samitov krajín BRICS v Rusku, Brazílii, Číne, Indii a Juhoafrickej republike. Na konci kapitoly by mala byť načrtnutá krátkodobá predpoveď vývoja ekonomických ukazovateľov pre krajiny BRICS a dlhodobá predpoveď vývoja krajín BRICS.

Práca prevažne používa teoretické metódy vedeckej práce. Pri rozbere poznatkov z oblasti svetovej ekonomiky práca využíva metódy abstrakcie a deduktívne metódy. V praktickej časti sa robí rozbor štatistických dát, ktoré poskytujú národné banky jednotlivých krajín BRICS, EUROSTAT, OECD a World Bank. Práca taktiež používa deskriptívnu metódou a metódu komparácie.

2 Teória ekonomického rozvoja a svetovej ekonomiky

Svetová ekonomika predstavuje jednotný sociálny organizmus, v ktorom sú národné ekonomiky v rozdielnej miere integrované prostredníctvom medzinárodnej deľby práce a medzinárodných ekonomických vzťahov. Základnými kameňmi svetovej ekonomiky sú teda jednotlivé, rôzne veľké a rôzne vyspelé národné ekonomiky. Tieto ekonomiky sú navzájom prepojené ekonomickými vzťahmi, ktoré sú dané tokmi tovarov a služieb, výrobných faktorov (práca, kapitál) a peňazí. Pre niektoré z týchto vzťahov sa vytvára svetový trh. V tejto súvislosti hovoríme o svetovom trhu tovarov, kapitálu a peňazí. Svetový trh pracovných síl však neexistuje, i keď existujú silné migračné tendencie. Mobilita práce je v porovnaní s mobilitou peňazí, tovarov a kapitálu omnoho nižšia. Taktiež má aj iné ako ekonomické príčiny. Napriek tomu k jej významu pre vysielajúce aj prijímajúce krajiny je nutné sa týmto problémom venovať. Zvláštnym fenoménom, ktorý súvisí s pohybom pracovných síl, ale aj pohybom tovarov, je pohyb vedecko-technických informácií, ktoré hrajú zásadnú úlohu v procese ekonomického rastu. Jednotlivé krajiny sa vyznačujú rôznou schopnosťou tieto informácie produkovať, aplikovať alebo iba akceptovať (prípadne neakceptovať). Svetová ekonomika, tvorená národnými ekonomikami a vzťahmi medzi nimi, je iba modelovou predstavou. Svetová ekonomika sa postupne utvárala a vedľa národných ekonomík sa jej súčasťou stali aj iné prvky, z ktorých niektoré stratili na význame (napr. kolónie), vplyv iných naopak rastie. Sú nimi predovšetkým nadnárodné korporácie, ktorých ekonomická sila je niekoľkokrát väčšia ako sila mnohých menších národných ekonomík a ktoré výrazne ovplyvňujú medzinárodné ekonomické vzťahy, ďalej sa jedná o regionálne ekonomické integrácie a konečne medzinárodné ekonomické inštitúcie (napríklad Medzinárodný menový fond, Svetová obchodná organizácia a pod.), ktoré v súlade so záujmami členských krajín rôznou mierou regulujú medzinárodné ekonomické vzťahy (Cihelková, 2009).

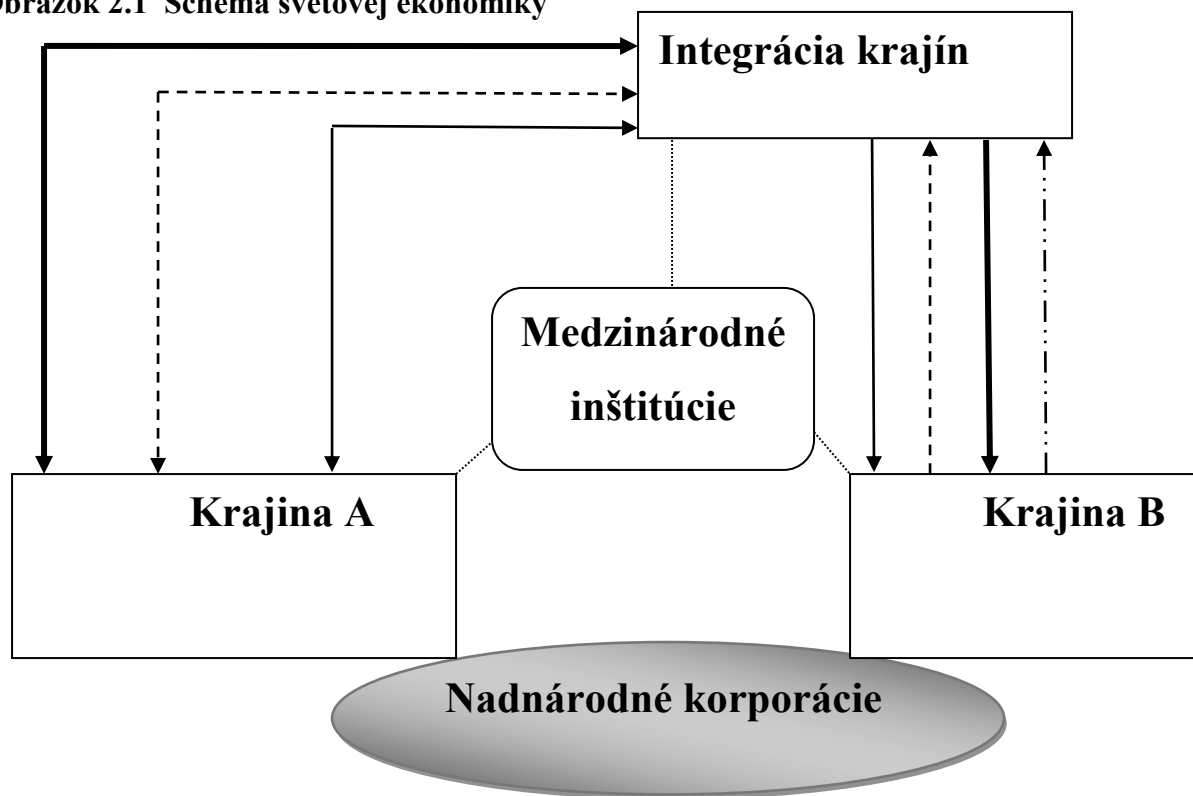
Za prvky svetovej ekonomiky sa budú ďalej považovať:

- národné ekonomiky,
- regionálne ekonomické zoskupenia,
- nadnárodné spoločnosti
- a medzinárodné ekonomické inštitúcie.

Ako **medzinárodné ekonomické vzťahy** sa budú brať:

- medzinárodný obchod,
- medzinárodný pohyb kapitálu,
- medzinárodné menové vzťahy,
- medzinárodná migrácia pracovných síl
- a medzinárodný pohyb vedecko-technických informácií (Lebiedzik, 2007).

Obrázok 2.1 Schéma svetovej ekonomiky

Legenda:	toky tovaru	
	toky peňazí	
	toky kapitálu	
	transfer pracovných síl	
	transfer informácií	

Zdroj: Svetová ekonomika

Ako je z obrázku (2.1) zreteľné, jednotlivé krajiny a ekonomické integrácie sú spojené tokmi tovarov, peňazí, kapitálu a pracovných síl. Zvláštnym spôsobom sú zapojené nadnárodné korporácie, ktoré prepojujú dve ekonomiky, čo je dané tým, že majú továrne v oboch krajinách a tie si predávajú svoje výrobky. Z hľadiska korporácie sa jedná o vnútropodnikové dodávky, z pohľadu daných ekonomík ide o zahraničný obchod. Vzhľadom k rôznemu typu medzinárodných inštitúcií sú na obrázku prepojené s národnými ekonomikami iba toky informácií. Toky môžu mať aj charakter peňažných alebo kapitálových tokov (Cihelková, 2009).

2.1 Klasifikácia krajín

Základnými prvkami svetovej ekonomiky podľa Cihelkovej (2009) sú jednotlivé krajiny. Tieto krajiny majú rozdielnu ekonomickú úroveň a sú rôznou mierou zapojené do medzinárodnej del'by práce. K tomu, aby bolo možné určiť tendencie vo vývoji svetovej ekonomiky, je potrebné vymedziť, ako sa jednotlivé krajiny, eventuálne ich zoskupenia, podieľajú na tomto vývoji. Za tým účelom je vhodné jednotlivé krajiny klasifikovať a rozčleniť do relatívne rovnakých skupín (Cihelková, 2009).

2.1.1 Vychádzajúce členenie

Vychádzajúcim, všeobecne prijímaným rozčlenením je členenie na **krajiny hospodársky vyspelé (HVK)** a **rozvojové krajiny (RK)**. Uvedené členenie bolo prijímané pre krajiny s tržnou ekonomikou. Vedľa toho existovala donedávna **skupina krajín s centrálnou plánovanou ekonomikou (CPE)**. V tejto skupine sa časť krajín svojou úrovňou blížila HVK a časť sa blížila RK. So zánikom socializmu a nástupom ich transformácie sa táto skupina krajín v súčasnej dobe označuje rôzne. Jednak sa tieto krajiny označujú ako *krajiny s transformujúcou sa ekonomikou (KTE)*, jednak ako postkomunistické krajiny alebo ako *krajiny strednej a východnej Európy (SVE)*. Poslednú skupinu krajín, bývalých krajín CPE „predstavujú *krajiny s centrálnym riadením zahraničného obchodu* (Kuba, Laos, apod.), u ktorých nie je transformácia ekonomiky zreteľná. Základom klasifikácie krajín je stanovenie hranice, za ktorou je možno krajinu považovať za hospodársky vyspelú. V minulosti ani v súčasnosti nepanujú jednotné názory na otázku, ktoré krajiny medzi HVK a RK prideliť a ktoré nie. Existovalo niekoľko koncepcií, avšak zásadný význam mali iba dve koncepcie:

Užšia koncepcia, ktorú uplatňuje OSN a niektoré jej organizácie, berie ako hlavné kritérium politickú samostatnosť a charakter ekonomických vzťahov. Podľa nej patrí do skupiny

rozvojových krajín všetky bývalé kolónie. V rámci tejto koncepcie sa vytvorila ďalšia skupina krajín – krajiny CPE.

Širšia koncepcia, ktorú uplatňujú medzinárodné finančné inštitúcie berie na vedomie predovšetkým hľadisko ekonomickej úrovne meranej HDP alebo HNP na obyvateľa a charakter odvetvovej štruktúry ekonomiky vyjadrovanú pomocou podielu zamestnanosti v jednotlivých sektoroch ekonomiky na celkovej zamestnanosti, ďalej stav a úroveň infraštruktúry. Neberie do úvahy rozdiel medzi bývalými socialistickými krajinami a krajinami s tržnou ekonomikou. Typickým predstaviteľom takého prístupu bola Svetová banka. Podobný prístup uplatňuje aj OECD (Lebiedzik, 2007).

2.1.2 Členenie podľa UNCTAD

Ďalším používaným členením je podľa UNCTAD¹. Táto organizácia pôvodne členila krajiny na:

- **rozvinuté tržné ekonomiky** (krajiny OECD a Juhoafrická republika),
- **rozvojové tržné ekonomiky** (krajiny Ázie, Afriky a Latinskej Ameriky bez krajín OECD a ďalej krajín bývalej Juhoslávie a Malta)
- **a krajiny s centrálnou plánovanou ekonomikou** (celkom 15 krajín: Albánsko, Bulharsko, ČSSR, Čína, Juhoslávia, Kuba, Laos, Maďarsko, Mongolsko, NDR, Poľsko, Rumunsko, ZSSR, Severná Kórea, Vietnam).

Rozhodujúcim kritériom pre zaradenie medzi rozvojové krajiny je tak odvetvová štruktúra ekonomiky, respektíve podiel jednotlivých sektorov na tvorbe HDP a podiel na celkovej zamestnanosti. Vzhľadom k politickým udalostiam prebiehajúcich v 90. rokoch minulého storočia sa toto členenie upravilo na:

- **rozvinuté ekonomiky** (Austrália, Japonsko, Kanada, Nový Zéland, USA, Juhoafrická republika a krajiny Európy – mimo bývalých CPE),
- **bývalé európske krajiny CPE a Spoločenstvo nezávislých štátov**,
- **rozvojové ekonomiky**.

¹ Konferencia OSN o obchodu a rozvoji, vznikla v roku 1964 na podporu integrácie rozvojových krajín do svetovej ekonomiky.

Vzhľadom k dynamickému rozvoji súborov rozvojových ekonomík sú tieto krajiny členené UNCTAD ďalej na podskupiny:

- **skupina hlavných vývozcov ropy** („ropní baróni“), ktorí vďaka svojim veľkým príjmom z vývozu ropy zohrávajú význačnú úlohu vo svetovej ekonomike. Patrí sem 11 členských štátov OPEC a ďalších 10 krajín, ktorých podiel na vývoze ropy a ropných produktov je väčší ako 50% celkového exportu,
- skupina **ново industrializovaných krajín (NIK)**, tj. krajiny s vysokou dynamikou rastu, ktoré sa svojimi parametrami blížila HVK. Jedná sa o „ázijské tigre“ alebo ázijské nové industrializované krajiny (ANIK), tj. Južná Kórea, Tchaj-wan, Hongkong, Singapur, Filipíny, Thajsko, Malajzia a Indonézia. Ďalej sa ide o Argentínu, Brazíliu, Chile a Mexiko, ktoré sú označované ako latinskoamerické nové industrializované krajiny (LANIK),
- skupina **najchudobnejších krajín** sveta, tzv. **Least Developed Countries (LDC)**, pre ktoré je charakteristická úroveň (HNP/ob.) nižšia ako 750 USD. Ide o 50 krajín, ku ktorým patrí Angola, Afganistan, Bangladéš, Benin, Burkina-Faso, Burundi, Bhután, Čad, Demokratická republika Kongo, Džibuti, Eritrea, Etiópia, Gambia, Guinea, Guinea – Bissau, Haiti, Jemen, Kapverdy, Kambodža, Kiribati, Komory, Laos, Lesotho, Libéria, Madagaskar, Malawi, Maldivy, Mali, Mauretánia, Mozambik, Myanmar, Nepál, Niger, Rwanda, Samoa, Senegal, Somálsko, Svätý Tomáš a princov ostrov, Stredoafrická republika, Sudán, Sierra Leone, Šalamúnove ostrovy, Tanzánia, Togo, Tuvalu, Uganda, Rovníková Afrika, Vanuatu, Východný Timor a Zambia.

V tabuľke (1.1) je príklad poradia 50tich krajín podľa výšky HDP na obyvateľa v 80. rokoch 20. storočia. Tabuľka obsahuje väčšinu vyššie uvedených skupín krajín, tj. všetky členské krajiny OECD (HVK), ďalej krajiny patriace v tej dobe k CPE, ďalej vymenované NIK, najvyspelejšie ropné krajiny a Čínu. Pre porovnanie ekonomického vývoja je uvedená ďalšia tabuľka (1.2) s poradím prvých 50tich ekonomík podľa HDP na obyvateľa v roku 2011.

Tabuľka 2.1 Poradie krajín podľa ekonomickej úrovne meranej v HDP/Obyv. v USD podľa PPP v roku 1987

Krajina	HDP/Obyvateľa	Krajiny	HDP/Obyvateľa
1. Kuvajt	15 598	26. Omán	7 596
2. Nórsko	13 213	27. Bahrajn	7 496
3. USA	13 093	28. Trinidad	7 320
4. Kanada	12 860	29. Španielsko	6 954
5. NSR	11 127	30. SSSR	6 505
6. Hongkong	11 118	31. Izrael	6 405
7. Dánsko	11 094	32. Malta	5 962
8. Švajčiarsko	10 942	33. Maďarsko	5 962
9. Luxembursko	10 885	34. Cyprus	5 881
10. Singapur	10 671	35. Bulharsko	5 691
11. Francúzsko	10 260	36. Írsko	5 366
12. Švédsko	10 225	37. Poľsko	5 177
13. Island	10 172	38. Juhoslávia	5 155
14. Japonsko	9 996	39. SA	4 805
15. Fínsko	9 748	40. Rumunsko	4 805
16. SAE	9 662	41. Grécko	4 463
17. NDR	9 467	42. Tchaj-wan	4 337
18. Holandsko	9 369	43. Portugalsko	4 062
19. Veľká Británia	9 186	44. JAR	3 940
20. Rakúsko	9 113	45. Mexiko	3 872
21. Austrália	9 113	46. Južná Kórea	3 699
22. Belgicko	9 085	47. Irán	3 656
23. Nový Zéland	8 000	48. Argentína	3 637
24. Taliansko	7 852	49. Brazília	3 498
25. ČSSR	7 745	50. Čína	2 893

Zdroj: Nezval, P. Svetová ekonomika.

Tabuľky (2.1 a 2.2) podávajú obraz o poradí jednotlivých ekonomík podľa ekonomickej úrovne meranej v HDP/obyvateľa v rovnakej mene a cenách. Obidve tabuľky oddeľuje 24 rokov a z porovnania je zreteľné, že mnohé ekonomiky si svoje poradie neudržali, iné si ho vylepšili. Napriek tomu však na popredných miestach nájdeme všetky HVK, ďalej krajiny patriace

k emerging markets a konečne niektoré rozvojové krajiny, pre ktoré je charakteristické, že patria k producentom ropy. I keď tieto krajiny dosahujú vysokých hodnôt ukazovateľa HDP, nemôžeme ich brať za HVK práve s ohľadom na ich nerozvinutú štruktúru ekonomiky (Lebiedzik, 2007).

Tabuľka 2.2 Poradie krajín podľa ekonomickej úrovne meranej v HDP/Obyv. v USD podľa PPP v roku 2011

Krajina	HDP/Obyv.	Krajiny	HDP/Obyv.
1. Luxembursko	<i>114,508</i>	26. Taliansko	<i>36,103</i>
2. Nórsko	<i>98,102</i>	27. Hong Kong, Čína	<i>35,156</i>
3. Katar	<i>92,501</i>	28. Španielsko	<i>31,943</i>
4. Švajčiarsko	<i>83,383</i>	29. Izrael	<i>31,282</i>
5. Macao SAR, Čína	<i>65,550</i>	30. Cyprus	<i>30,670</i>
6. Kuvajt	<i>62,664</i>	31. Guinea	<i>27,478</i>
7. Austrália	<i>60,979</i>	32. Grécko	<i>25,622</i>
8. Dánsko	<i>59,852</i>	33. Omán	<i>25,221</i>
9. Švédsko	<i>57,091</i>	34. Slovinsko	<i>24,142</i>
10. Kanada	<i>50,345</i>	35. Bahamy	<i>22,431</i>
11. Holandsko	<i>50,076</i>	36. Severná Kórea	<i>22,424</i>
12. Rakúsko	<i>49,609</i>	37. Portugalsko	<i>22,316</i>
13. Fínsko	<i>48,823</i>	38. Malta	<i>21,209</i>
14. Írsko	<i>48,423</i>	39. Česká republika	<i>20,579</i>
15. USA	<i>48,112</i>	40. Saudská Arábia	<i>20,540</i>
16. Belgicko	<i>46,663</i>	41. Slovenská republika	<i>17,646</i>
17. Singapur	<i>46,241</i>	42. Trinidad a Tobago	<i>16,699</i>
18. Japonsko	<i>45,903</i>	43. Estónsko	<i>16,533</i>
19. Arab. Emiráty	<i>45,653</i>	44. Chile	<i>14,394</i>
20. Nemecko	<i>44,060</i>	45. Chorvátsko	<i>14,180</i>
21. Island	<i>43,969</i>	46. Maďarsko	<i>14,044</i>
22. Francúzsko	<i>42,377</i>	47. Uruguaj	<i>13,866</i>
23. Brunej	<i>40,301</i>	48. Poľsko	<i>13,463</i>
24. Veľká Británia	<i>39,038</i>	49. Barbados	<i>13,453</i>
25. Nový Zéland	<i>36,254</i>	50. Litva	<i>13,339</i>

Zdroj: Svetová banka, vlastné spracovanie

2.1.3 Členenie OECD

Samotná organizácia pre ekonomickú spoluprácu (OECD) používa vo svojich publikáciách členenie krajín na:

- **členské krajiny OECD**, ktoré člení na veľké krajiny (G7), malé členské krajiny a ďalej pre niektoré komparácie ešte vyčleňuje členské krajiny EU a EMU
- **nečlenské krajiny OECD**, ktoré ďalej člení na:
 - krajiny Afriky a stredného Východu,
 - dynamicky sa rozvíjajúce krajiny Ázie,
 - krajiny Latinskej Ameriky,
 - krajiny strednej a východnej Európy.

2.2 Stručný vývoj svetovej ekonomiky

Doterajší vývoj svetovej ekonomiky sa dá rozčleniť na päť etáp. Medzníky medzi jednotlivými etapami sú komplexné spoločenské premeny spojené väčšinou s vojnovými konfliktami.

2.2.1 Prvá etapa: Vznik a formovanie svetovej ekonomiky

Táto etapa prebiehala v poslednej tretine 19. storočia. Predpoklady vzniku svetovej ekonomiky sa však vytvárali už v priebehu feudalizmu a v rannom kapitalizme. Najrozvinutejšie krajiny sveta ekonomicky prenikali do zaostalých krajín, mocensky ich podmaňovali a premenovali vo svojich kolóniách. Postupne vznikala klasický kolonializmus. Medzi jeho charakteristické rysy patrí presun bohatstva z kolónií do metropol a politických podriadení kolónií metropol. Rozdiely v ekonomickej úrovni krajín sa stupňovali a v dôsledku vytvárania koloniálnej deľby práce sprevádzané s neekvivalentnou zmenou. Táto zmena sa stala základom medzinárodného trhu. Koloniálny vývoj vrcholil v poslednej tretine 19. storočia, kedy neexistovalo územie, ktoré by “nikomu nepatrilo” - zaostané krajiny boli vo forme kolónií a inak závislých krajín rozdelených medzi metropoly. Najvýznamnejšími koloniálnymi mocnosťami sa stali Veľká Británia a Francúzsko. Trhová ekonomika sa postupne rozšírila po celom svete. To viedlo k úzkej hospodárskej spätosti a závislosti medzi jednotlivými krajinami. Zároveň s uvedenými procesmi sa vyvinuli špecifické atribúty medzinárodných hospodárskych vzťahov ako je svetový trh a svetová cena. Rozvoj svetového trhu bol umožnený premyslenou revolúciou,

ktorá strojovou veľkovýrobou vytvorila pre svetový obchod materiálnu základňu. Zdokonalením dopravy a spojov boli vytvorené technické predpoklady jeho ďalšieho rozvoja. Prehlbovaním medzinárodnej deľby práce sa presadzovala zreteľná tendencia k internacionalizácii výroby. Svetová ekonomika sa tak sformovala zároveň s koloniálnou sústavou. Vznikla ako jednotná svetová trhová ekonomika, založená na nerovných vzťahoch medzi rozvinutými metropolami a zaostávajúcimi kolóniami, ktorá bola nie len jednotná, ale aj výrazne vnútorne diferencovaná (Cihelková, 2009).

2.2.2 Druhá etapa: rozvoj jednotnej a vnútornej diferencovanej svetovej ekonomiky

Táto etapa zahŕňa krátke obdobie od prelomu storočí do konca 1. svetovej vojny. Hlavným znakom etapy je mohutný ekonomický rozvoj a zároveň zaostrujúce sa národné a medzinárodné rozpory. Vzhľadom k tomu, že územné delenie sveta, ktoré trvalo takmer 400 rokov, bolo na prelome 19. a 20. storočia ukončené a začali siliť snahy o nové rozdelenie sveta, ktoré by lepšie odpovedalo pomeru síl medzi vyspelými krajinami. Najvýznamnejšie medzinárodné rozpory tejto etapy boli rozpory medzi metropolami o znovurozdelenie kolónií, ktoré vyvrcholili vznikom 1. svetovej vojny. Zároveň v dôsledku procesu diferenciacie silili národné rozpory, predovšetkým sociálne, ktoré vyústili v roku 1917 v socialistickej revolúcii v cárskom Rusku (Lebiedzik, 2007).

2.2.3 Tretia etapa: Medzivojnový vývoj svetovej ekonomiky

V medzivojnovom období prechádzala svetová ekonomika náročným vývojom. Táto etapa je charakterizovaná rastúcimi rozpormi medzi víťaznými a porazenými krajinami z prvej svetovej vojny, najhlbšia ekonomická kríza (1929-1933) v dejinách svetovej ekonomiky a počínajúcimi krízami koloniálnej sústavy. Kríza koloniálnej sústavy začala ľudskými povstaniami v Indočíne a Kórei. Mohutné národno-oslobodenecké hnutie sa rozvinulo v Číne, Indii, Iráne, Iraku a Egypte. V Rusku a v Mongolsku začalo budovanie socialistickej, centrálne plánovanej ekonomiky. Trhová ekonomika už nepokrývala celý svet. Vyústením ekonomického a politického vývoja sveta v tomto období bola 2. svetová vojna (Kalínska, 2009).

2.2.4 Štvrtá etapa: Povojnový vývoj svetovej ekonomiky

Tato vývojová etapa zahŕňa obdobie od konca 2. svetovej vojny do prelomu 80. a 90. rokov. Po skončení povojnovej obnovy ekonomík možno vývoj svetovej ekonomiky v tejto etape rozdeliť do dvoch fáz:

1. fáza: 50. a 60. roky

Počas tejto fázy došlo vo svetovej ekonomike k niekoľkým významným zmenám:

- na prelome 40. a 50. rokov sa svetová ekonomika rozpadla na dve svetové ekonomické sústavy- svetová kapitalistická ekonomická sústava a svetová socialistická ekonomická sústava, vzniká tak nová skupina zemí - centrálne plánované ekonomiky (CPE),
- v dôsledku rozmachu oslobodeneckého hnutia došlo v 60. rokoch k rozpadu koloniálnej sústavy, vo svetovej ekonomiky sa začína presadzovať veľmi početná skupina rozvojových ekonomík (RoE),
- hospodárske úspechy Japonska viedli v 60. rokoch k sformovaniu tretieho jadra svetovej ekonomiky – (USA, západná Európa a Japonsko).

Táto fáza bola zároveň obdobím relatívnej prosperity. Došlo k urýchleniu ekonomického rastu vo všetkých skupinách krajín a ku zmenám v odvetvovej štruktúre. Vo vyspelých ekonomikách vzrástol význam sektorov služieb, v RoE a v CPE vzrástol podiel priemyslu na tvorbe HDP. Hlavnými faktormi dynamického vzrastu vyspelých krajín sa v tomto období stali vhodne volené štátne zásahy do ekonomiky, rozvoj transnacionálnych spoločností a rozvoj integračných procesov v západnej Európe. V CPE došlo k rýchlemu extenzívnemu rastu. V RoE vzrástla hospodárska úloha štátu, rada RoE vzrástla a vydala sa na cestu tzv. socialistickej orientácie (Lebiedzik, 2007).

2. fáza: 70. a 80. roky

Počiatkom tohto obdobia svetovú ekonomikou zasiahli závažné a do tej doby neznáme poruchy. Najvýznamnejšie z nich boli tzv. štrukturálne krízy. Štrukturálne krízy sa časovo prelínali so všeobecnou menovou krízou a toto všetko bolo sprevádzané rastúcimi ekologickými problémami. Termín štrukturálnej krízy označuje potravinovú, surovinovú a energetickú krízu. Potravinová kríza prebiehala vo svetovej ekonomike v rokoch 1972-1974. Ich prejavom bol aktuálny nedostatok potravín sprevádzaný výrazným vzostupom cien potravín. Na vzniku potravinovej krízy sa podieľali dva faktory:

- storočná neúroda v juhovýchodnej Ázii a subarabskej Afrike,

- predošlé hospodárskopolitické opatrenia vyspelých krajín (predovšetkým USA), ktorá obmedzovala osevné plochy v dobe poklesu svetových cien poľnohospodárskej produkcie.

Výrazné negatívny dopad mala táto kríza predovšetkým na RoE, u ktorých potravinový problém stále nie je vyriešený. Surovinová a energetická kríza prebiehala v rovnakom období ako potravinová kríza. Jej prejavom bol dočasný nedostatok surovín a energie sprevádzaný s rastom cien. Príčinou tejto situácie bol časový súbeh konjunktúry v USA, Japonsku, a Európskych spoločenstvách. Prospech tejto krízy mali surovinové orientovanie RoE a tiež časti vyspelých krajín, ktoré sa podieľali na ťažbe a obchodu so surovinami (Kalínska, 2009).

Ropné krízy ovplyvnili v 70. a 80. rokoch výrazne celú svetovú ekonomiku. Začiatok ropnej krízy nastal v októbri 1973, v období vojny Izraela s arabskými krajinami. Krajiny združené v organizácii OPEC vyhlásili embargo na predaj ropy štátom podporujúcim Izrael. Dôsledkom bolo prudké zvýšenie cien ropy. Cena ropy za barel (159 litrov) okamžite stúpila z troch dolárov na viac než päť dolárov, v decembri 1973 sa ropa predávala za 11,65 USD. Táto situácia je označená ako 1. ropný šok. To však bol len začiatok problému, lebo cena ropy stále stúpala. V roku 1979 začal ďalší vzostup cien ropy, tzv. 2. ropný šok. Priemerná cena barelu ropy vyvážanej krajinami OPEC sa zvýšila z 13,34 USD v januári 1979 na 36,22 USD v januári 1981, čo bol dvanásťnásobok úrovne z jesene 1973. Spotrebiteľské krajiny už v období 1. ropného šoku na túto situáciu začali reagovať s cieľom znížiť závislosti na arabskej rope. V niektorých ekonomikách (napr. v Japonsku) sa začali realizovať štrukturálne zmeny spojené s útlmom starých, energicky a materiálne náročných výrov, ďalej sa objavili programy alternatívnych zdrojov energie, diverzifikácia zásobovania ropou a taktiež boli vyvinuté nové technológie čerpania ropy z morského dna. Vzhľadom k uvedeným opatreniam sa začiatkom 80. rokov tendencia na trhu ropy obrátila a došlo k postupnému poklesu cien ropy. V rokoch 1982 až 1983 ropa zlacnela o 20 %, v roku 1986 cena ropy klesla na 10 USD, čo býva označené termínom ropný antišok. Štrukturálna kríza 70. rokov spôsobila rýchlejší rast cien potravín, surovín a palív v porovnaní s rastom cien priemyselných výrobkov. Väčšina krajín musela za porovnateľný objem dovozu meniť väčšie množstvo vývozného tovaru. Touto zmenou výmenných relácii utrpela rada krajín závislých na dovoze surovín a potravín. Oproti tomu sa priaznivo vyvíjali výmenné relácie krajín OPEC, ktoré po ropných šokoch získavali

zdražovaním ropy ročne okolo 100 mld. USD. Tieto príjmy za exportovanú ropu, označované termínom “petrodoláry”, krajiny OPEC ukladali do bánk v USA a západnej Európe. Masový príliv petrodolárov do finančných inštitúcií je jedna z príčin ľahkej dostupnosti úveru pre RoE postihnuté negatívnymi dôsledkami štrukturálnej krízy. Dochádzalo k tzv. recirkulácií petrodolárov: doláre získane exportovanou ropou ukladali ropné krajiny do západných finančných inštitúcií, ktoré ich formou úverov poskytovali rozvojovým krajinám. Ľahké získavanie úverov a určitá ilúzia zmiernenej náročnosti splátkových povinností viedla RoE k rastu vonkajšiemu dlhu, ktorý často slúžil k financovaniu nie celkom odôvodnených programov a k zvyšovaniu dovozu do RoE. Výsledkom recirkulácie petrodolárov bol rast vonkajšieho dlhu “neropných” rozvojových krajín sprevádzaný postupným zhoršovaním podmienok pri získavaní nových úverov a následné rýchlym rastom dlhovej služby (splátky úverov a úrokov). Štrukturálna kríza nebola však jediným problémom 70. rokov. Začiatkom 70. rokov dochádza v rade krajín k rýchlemu rastu inflácie. Inflačný vývoj ústi do všeobecnej menovej krízy, ktorej hlavným prejavom bol rozpad existujúceho menového systému. V roku 1971 bola zrušená konvertibilita amerického dolára za zlato a v dôsledku chronickej a nerovnomernej inflácie nebolo možné udržať pevné menové kurzy. Od roku 1973 sa miera inflácie zrýchľovala a prebiehala pri súčasnej stagnácii či poklese výroby. Vznikol tak nový jav vo svetovej ekonomike - stagflácia, resp. slampflácia. Všetky tieto okolnosti viedli k vytváraniu obchodných bariér a k rastu colného tekcionizmu. Ekonomické problémy pretrvávali ešte začiatkom 80. rokov. Významným problémom sa stala taktiež rastúca nezamestnanosť. Na prelome 70. a 80. rokov boli vyspelé ekonomiky zasiahnuté novou hospodárskou krízou, ktorú prekonal počas dvoch až troch rokov. Rozvojové krajiny sa v dôsledku rastúceho vonkajšieho zadlženia dostali v tomto období do rozsiahlej dlžníckej krízy. Veľké ekonomické a politické problémy nastali v 80. rokoch v centrálne plánovaných ekonomikách. V dôsledku vyčerpania extenzívnych faktorov ekonomického rastu trvalo slabla ekonomická výkonnosť týchto krajín a veľmi sa prejavovali nedostatky centrálneho direktívneho riadenia ekonomiky. Vyústením ekonomickej a politickej krízy CPE bol rozpad socialistickej ekonomickej sústavy na prelome 80. a 90. rokov (Lebiedzik, 2007).

2.2.5 Piata etapa: 90. roky – začiatok novej etapy vo vývoji svetovej ekonomiky

Na prelome 80. a 90. rokov došlo vo svetovej ekonomike k výrazným zmenám. V dôsledku rozpadu svetovej socialistickej sústavy rada skôr centrálne plánovaných ekonomik

začala prechádzať v procese transformácie k trhovej ekonomike. Úloha trhových ekonomík začala siliť i v doteraz existujúcich ázijských socialistických krajinách. Trhové vzťahy sa počas 90. rokov vo svetovej ekonomike rozvíjali v národnom a v medzinárodnom meradle a svetová ekonomika sa tak postupne stala jednotnou trhovou ekonomikou. Aj cez túto skutočnosť však zostali naďalej zachované významné rozdiely ekonomickej úrovne jednotlivých krajín. Celé 90. roky sa prejavovala tendencia k polarizácii krajín podľa ekonomickej úrovne. Túto tendenciu posilnil úspešný rozvoj niektorých ázijských novo- industrializovaných krajín, ktoré sa týmto zariadili ako nová podskupina medzi vyspelé ekonomiky. Naopak ekonomický pokles v transformujúcich sa krajinách strednej a východnej Európy viedol v prvej polovici 90. rokov k tomu, že podľa niektorých poňatí sa tieto krajiny radili ako zvláštna podskupina medzi rozvojové krajiny. Počas 90. rokov sa ekonomická diferencia krajín prehlbovala v dôsledku siliacej globalizácie svetovej ekonomiky. Prehlbujúca sa diferencia medzi krajinami a nemožnosť riešiť globálne problémy ľudstva v národnom rámci viedli v 90. rokoch k rastúcej potrebe medzinárodnej spolupráce. Vzhľadom k týmto skutočnostiam predstavujú 90. roky novú etapu vo vývoji svetovej ekonomiky. Táto etapa sa vyznačuje nasledujúcimi rysmi:

- svetová ekonomika začiatkom 90. rokov prestala byť rozdelená na dve svetové ekonomické sústavy – kapitalistická a socialistická - postupne prechádzala na jednotnú trhovú ekonomiku,
- internacionalizácia svetovej ekonomiky prerástla v kvalitatívne vyššiu formu globalizácie, s radou pozitívnych a negatívnych dôsledkov,
- prehĺbil sa diferenciačný proces medzi vyspelými ekonomikami a rozvojovými krajinami, i medzi rozvojovými krajinami navzájom,
- riešenie problémov vo svetovej ekonomike si vynútilo širšiu a účinnejšiu medzinárodnú spoluprácu.

3 Krajiny BRICS a ich vplyv na svetovú ekonomiku

Zoskupenie krajín BRICS je pomerne nehomogénny celok. Krajiny sa líšia svojou históriou, náboženstvom, štruktúrou trhu a v prípade Brazílie aj polohou. Krajiny sú zaradené do skupiny tzv. “emerging markets”, teda ekonomík, v ktorých od 80. – 90. rokov rastie tržná ekonomika. Tieto trhy už nie sú rozvojové, ale zatiaľ sa nezaradili ani medzi vyspelé. Krajiny BRICS sa snažia nadviazať užšiu spoluprácu, aby svoj hospodársky potenciál mohli využiť geopoliticky. Štáty BRICS môžu byť obchodne významné pre seba navzájom, keďže si môžu poskytovať odbytkiská pre svoju produkciu, rovnako tak ako uspokojovať rastúci dopyt po surovinách. Tempo hospodárskeho rastu (vyjadrený tempom rastu reálneho HDP) sa v jednotlivých krajinách BRICS líši. Pre Čínu a Indiu je typické, že ich svetová kríza príliš nezasiahla. Ich prognózy sú veľmi optimistické, Čína by sa mala stať svetovou veľmocou číslo jedna a India by ju mala nasledovať. Hospodársky rast v Rusku a Brazílii je do značnej miery ovplyvnený vývojom cien surovín, problémom sa pre nich môžu stať sociálne rozdiely v spoločnosti alebo byrokracia. V druhej nasledujúcej kapitole bude každá krajina zhodnotená podľa hospodárskeho vývoja za poslednú dekádu podľa dostupných dát, teda v rokoch 2002 – 2011, pričom budú jednotlivé krajiny zoradené vzostupne podľa abecedy (Jeníček, 2003).

3.1 Základná charakteristika ekonomiky Brazílie

Brazília je deviatou najväčšou ekonomikou sveta podľa HDP a rozlohou najväčšia krajina Latinskej Ameriky. Brazílska ekonomika mala v minulosti problémy s vysokou infláciou a stretávala sa s nadmerným zadlžením. Reformy a dobrý vývoj v makroekonomických a sociálnych sektoroch viedol k obdobiu stability a rastu. Globálna finančná kríza mala na krajinu pomerne malý vplyv. Brazília disponuje rozsiahlymi surovinovými zdrojmi a silným priemyslovým potenciálom. V zemi je ale veľký rozdiel medzi príjmovými skupinami obyvateľstva. Pomocou inovatívnych sociálnych programov by mala dospieť k postupnému vyrovnávaniu tejto nerovnosti. Vo veľkých mestách je vysoká kriminalita a rovnako ako ostatné krajiny BRICS sa stretáva s ekologickými problémami. Brazília je spoločne s Indiou členom združenia GSTP². Krajina je členom združenia MERCOSUR³, ktorá má uzavretú preferenčnú dohodu o obchode s Indiou (Jeníček, 2003).

² Globálny systém obchodných preferencií medzi rozvojovými krajinami je preferenčná obchodná dohoda

³ Colná únia medzi Brazíliou, Argentínou, Paraguajom, Uruguajom a Venezuelou

Tabuľka 3.1 Vývoj vybraných ukazovateľov Brazílie v rokoch 2002 až 2011

Roky	Vybrané ukazovatele				
	HDP/obyv.	Rast reálneho HDP (%)	Čistý export (% z HDP)	Odliv PZI (% z HDP)	Príliv PZI (% z HDP)
2002	2564,0	2,7	1,5	0,5	3,3
2003	2809,3	1,1	2,9	0,0	1,8
2004	3375,3	5,7	3,9	1,4	2,7
2005	4486,0	3,2	3,6	0,3	1,8
2006	5537,2	4,0	2,9	2,6	1,8
2007	6946,1	6,1	1,5	0,5	3,3
2008	8404,7	5,2	0,2	1,2	3,1
2009	8246,2	-0,3	-0,2	-0,6	1,9
2010	10897,4	7,5	-1,0	0,5	2,5
2011	12593,9	2,7	-0,7	-0,04	2,9

Zdroj: World bank, vlastné spracovanie

3.1.1 Vývoj reálneho HDP

Podľa tabuľky (3.1) v roku 2002 dosahoval reálny HDP na obyvateľa Brazílie 2564 USD a v roku 2011 už 12593,9 USD. Za sledované obdobie sa teda zvýšil takmer päťnásobne. V porovnaní s krajinami EÚ a USA, ktorých HDP za rok 2011 je porovnateľné, je HDP Brazílie takmer deväťkrát nižšie. Tempo rastu HDP Brazílie bolo v sledovanom období kladné, výnimku tvoril rok 2009, kedy došlo k zápornému rastu HDP (-0,33 %). V nasledujúcom roku ale ekonomika vykazovala 7,53 % tempo rastu, čo bolo najviac za sledované obdobie. Podľa jednotlivých sektorov národného hospodárstva v roku 2011 tvorilo poľnohospodárstvo 6,7 %, priemysel 28 % a služby 65,3 %. Tieto hodnoty sú najbližšie k rozloženiu podielu jednotlivých sektorov v krajinách eurozóny zo štátov BRICS.

3.1.2 Charakteristika vonkajšej rovnováhy

Podľa Cihelkovej (2009) má Brazília najrozvinutejšiu ekonomiku v Južnej Amerike, má dobre vyvinuté poľnohospodárstvo, ťažbu surovín, výrobu a odvetvia služieb. Podľa predchádzajúcej tabuľky (3.1) je zrejmé, že od roku 2002 do roku 2008 bol čistý export kladný,

čo znamená, že krajina viac exportovala do zahraničia, ako importovala. Od roku 2009 až po koniec sledovaného obdobia prevýšil import nad exportom. Najvyšší podiel čistého exportu na HDP nastal v roku 2004, kedy činil 3,9 % HDP.

Podľa OECD (2013) sú hlavnými vývoznými artiklami krajiny káva, sójové bôby, dopravné zariadenia a železná ruda. Najviac vyváža do USA s podielom 14,4 % na celkovom vývoze, Číny s 12,4 %, Argentíny s 8,4 % a Holandsko s 5 %. Brazília dováža hlavne potravinárske výrobky, palivo, chemické produkty, strojárenské zariadenia a elektroniku. Krajina najviac dováža z USA s podielom 14,9 % na celkovom importe, Číny s 11,6 %, Argentíny s 7,9 % a Nemecka s 7 %.

3.1.3 Vývoj PZI

Vláda Brazílie trvalo usiluje o vytváranie priaznivého investičného podnebia s cieľom nalákať zahraničných investorov. Priame zahraničné investície hrali významnú rolu v procese industrializácie krajiny za posledné desaťročie. Najviac investícií prúdilo do kapitálovo náročných odvetví, priemyselnej produkcie a v poslednej dobe tiež do sektoru služieb. Tabuľka (3.1) ukazuje, že priame investície (ako podiel na reálnom HDP) prúdiace do krajiny sú väčšie ako investície investované Brazíliou v zahraničí. Investície do krajiny budú v budúcej dekáde silno ovplyvnené s usporiadaním športových akcií. Brazília bola tiež vybratá ako miesto, kde sa budú konať majstrovstvá sveta vo futbale 2014 a letné olympijské hry v roku 2016. Najväčšie investície sa budú týkať infraštruktúrnych podnikov. Ďalšie investície potečú do hotelierstva, zdravotníctva a celkovej bezpečnosti. Výstavba týchto projektov poskytne nové pracovné možnosti pre obyvateľstvo. Pokiaľ ide o štátnu podporu investícií, v krajine je právo pomerne zhovievavé. Výhody, napríklad daňové, sú poskytované firmám, ktoré sa chcú usadiť v menej rozvinutých oblastiach krajiny (Cihelková, 2009).

3.1.4 Oblasti naliehavého rozvoja

Brazília dosiahla veľkého pokroku v oblasti makroekonomickej stability a má možnosť pokračovať v rozvoji. V roku 2002 bol v krajine zvolený za prezidenta Luiz Inácio Lula da Silva, ktorý v priebehu svojho prvého funkčného obdobia dohliadal na rozvoj stratégie krajiny, ktorá mala za následok ekonomickú stabilizáciu, redukciu chudoby, vytváranie nových pracovných možností a zníženie následkov krízy. Brazília v roku 2007 zahájila plán na urýchlenie hospodárskeho rastu takzvaným PAC. Tento plán sa týka zvýšenia investícií do infraštruktúry.

Napomohol k rýchlejšiemu uzdraveniu z krízy. V krajine sú ale vysoké rozdiely medzi jednotlivými regiónmi, hlavne čo sa týka zdravotníckej starostlivosti a detskej úmrtnosti. Južné a juhovýchodné regióny sú v lepšej situácii než regióny na severe a severovýchode zeme. Chudoba obyvateľstva výrazne poklesla z 22 %⁴ celkovej populácie v roku 2003 na 9 % v roku 2008. Brazília sa usiluje o zvýšenie úrovne školstva a vzdelávacieho systému. Krajina sa bude musieť vyrovnat' s ekologickými problémami a rozvojom udržateľného rastu. Veľkým problémom je znečistenie vody a ovzdušia okolo väčších miest, znehodnotenie pôdy a vody spôsobené nesprávnymi postupmi v ťažbe surovín. Prevažná časť ekonomiky sa opiera o využitie prírodných zdrojov (Businessinfo, 2012).

3.1.5 Priebežné zhrnutie

Brazília sa v posledných rokoch dostala do fázy ekonomickej stability, ktorá podporovala jej rozvoj. Pre ďalší pokrok by mala krajina ostať otvorená obchodu, vytvárať priaznivé podmienky pre investorov, zlepšiť celkovú kvalitu vzdelania a snažiť sa odstrániť regionálne rozdiely medzi príjmovými skupinami obyvateľstva. Mala by modernizovať postupy výroby pre zvýšenie celkovej produktivity výrobných faktorov. Svetová banka odhaduje, že v nasledujúcich rokoch by malo tempo rastu ekonomiky presahovať 5 %. Rýchlosť rastu bude hnaná zvyšujúcim sa domácom dopytom a vyššími investíciami (Svetová banka, 2012).

3.2 Základná charakteristika ekonomiky Ruska

Rozlohou najväčšia krajina sveta. Rusko je významným partnerom vo svetovom obchode. Vývoj v Rusku od roku 2008 prebiehal pod vplyvom globálnej ekonomickej krízy, ktorá mala na ekonomiku významné dopady. Hospodársky vývoj v Rusku je úzko spojený s vývojom cien surovín, keďže ich podiel na celkovom exporte je viac než polovičný. Ruský štátny rozpočet je viac než 40 % naviazaný na príjmy z predaja nerastných surovín. Rusko prešlo za posledných dvadsať rokov obdobím dramatických zmien, po rozpade Sovietskeho zväzu začalo vyhľadávať nových obchodných partnerov, ktorými sa stali Európska únia, Čína a Spojené štáty. Rovnako ako v ostatných krajinách BRICS ekonomický rast súvisí s vyššou zamestnanosťou, vyššími príjmami a zvyšujúcou sa spotrebou obyvateľstva. Spoločne s Čínou

⁴ Jedná sa o chudobu vypočítanú relatívnou metódou, ktorá stanoví úroveň príjmu vo vzťahu k priemeru príjmov v danej krajine, ľudia pod touto hranicou majú nárok na sociálnu pomoc.

je Rusko členom SCO⁵, ktorá zaisťuje regionálnu bezpečnosť, v poslednej dobe sa ale tiež snaží o rozvoj ekonomickej spolupráce medzi členskými krajinami, a to hlavne na podnet Číny. Rusko a Čína sú tiež členmi APEC⁶, ktorej cieľom je rast a rozvoj regiónu na základe ekonomickej spolupráce a odstránení bariér obchodu s tovarom, službami a investíciami (Lebiezdik a Majerová, 2007).

Tabuľka 3.2 Vývoj vybraných ukazovateľov Ruska v rokoch 2002 až 2011

Roky	Vybrané ukazovatele				
	HDP/obyv.	Rast reálneho HDP (%)	Čistý export (% z HDP)	Odliv PZI (% z HDP)	Príliv PZI (% z HDP)
2002	2375,2	5,2	10,8	1,0	1,0
2003	2976,1	7,8	11,4	2,3	1,8
2004	4108,6	7,7	12,3	2,3	2,6
2005	5337,1	6,9	13,7	1,7	1,7
2006	6946,9	8,6	12,7	2,3	3,0
2007	9146,4	8,8	8,6	3,5	4,2
2008	11700,2	5,4	9,2	3,3	4,5
2009	8615,7	-7,8	7,4	3,6	3,0
2010	10481,4	4,3	8,3	3,5	2,9
2011	13089,3	4,3	8,8	3,6	2,8

Zdroj: World Bank, vlastné spracovanie

3.2.1 Vývoj reálneho HDP

Podľa tabuľky (3.2) reálny HDP na obyvateľa krajiny v roku 2002 činilo 2375,2 USD. Do roku 2011 vzrástlo skoro šesťnásobne a dostalo sa na úroveň 13089,3 USD. Rast reálneho HDP mal počas sledovaného obdobia rastúcu tendenciu, výnimku tvoril rok, kedy došlo k poklesu o 7,8 %. V tomto roku boli hodnoty ovplyvnené tiež celosvetovou hospodárskou krízou. Rusko teda podľa HDP nedosahuje úrovne EÚ ani USA, ale ak by pokračoval tento hospodársky rast, mohlo by sa im za ďalších 40 rokov výrazne priblížiť. Najvyššie tempo bolo zaznamenané v roku 2007, kedy dosahoval rast reálneho HDP 8,8 %. Aj napriek tomu, že bolo

⁵ Šanghajska organizácia pre spoluprácu

⁶ Ázijsko – pacifická ekonomická spolupráca

Rusko v roku 2011 na 8. mieste v celosvetovej produkcii HDP, bolo na 75. mieste v hrubom príjme na obyvateľa. Podiel jednotlivých sektorov na tvorbe HDP sa výrazne zmenil po rozpade Sovietskeho zväzu. V roku 2011 tvoril podiel poľnohospodárstva na celkovom HDP 5 %, priemyslu 37,2 % a služieb 57,8 %. Rusko sa podľa tohto ukazovateľa blíži k hodnotám vyspelých krajín. Zrejme bude potrebné dlhšie časové obdobie, aby ich ale dostihlo. Rusko sa stretáva s úbytkom populácie, zatiaľ čo v krajinách EÚ pomaly rastie. Pokiaľ by Rusko tento hospodársky rast udržalo alebo dokonca navýšilo, mohlo by prispieť ku spoločnému potenciálu krajín BRICS a potvrdiť prognózy investičnej banky Goldman Sachs (Cihelková, 2009).

3.2.2 Charakteristika vonkajšej rovnováhy

Podľa tabuľky (3.2) je Rusko proexportne orientovanou krajinou. Dôsledkom ekonomickej krízy klesol podiel čistého exportu na HDP v roku 2009 na 7,4 %, čo bolo najmenej počas sledovaného obdobia. Pokles bol spôsobený pádom cien hlavného vývozného artiklu Ruska – energetických surovín. Vývozná cena za jeden barel ropy z Ruska klesla medziročne o 30,3 %. Rovnako ako v minulých rokoch, hlavnú časť ruského vývozu v roku 2011 tvorili palivovo – energetické suroviny s podielom 65,4 % na celkovom exporte. Rusko je teda závislé na vývoji cien surovín, ako je ropa a zemný plyn. Hlavnými obchodnými partnermi pre Rusko sú USA, EÚ a Čína. Najdôležitejším partnerom je EÚ, potom Nemecko, Holandsko a Taliansko. Rusko sa snaží zvýšiť podiel vývozu výrobkov s vysokou pridanou hodnotou, ktorý je obmedzený ich nižšou kvalitou, ktorá neuspokojuje západné trhy, ale môže vyvážať do Číny, kde nie sú požiadavky na kvalitu také vysoké. Dlhodobo sa zloženie importu v Rusku zmenilo vďaka zmene domáceho dopytu, Rusko začalo dovážať produkty s vysokou pridanou hodnotou. V Rusku sú pomerne vysoké bariéry pre obchodný vstup a exportné prekážky. Exportu bráni hlavne vysoké dovozné clá a malá vymáhateľnosť práva. Rusko v rámci svojho proti krízového plánu zvýšilo dovozné clá na celú radu produktov, napríklad na automobily, poľnohospodárske produkty a oceľarske výrobky. Byrokracia, zložitá administratíva, nedostatočná transparentnosť obchodného prostredia a nadbytočné a zložité právne predpisy tiež komplikujú dovoz do Ruska. V Rusku je nedostatočná ochrana duševných práv a časté problémy so softwarovým pirátstvom. Dovozy do Ruska komplikuje aj infraštruktúra, ktorá nie je rozvinutá.

Prijatie Ruska do Svetovej obchodnej organizácie bolo najvýznamnejšou udalosťou v sfére svetového obchodu od čias, kedy do organizácie vstúpila Čína (rok 2001). Rusko sa o tento vstup snažilo 18 rokov. Ruská federácia podpísala 9. novembra 2011 s Gruzínskom dohodu, na základe ktorej sa odstránili všetky prekážky pre jej vstup do svetovej obchodnej organizácie (WTO). Táto dohoda bola sprostredkovaná Švajčiarskom, neutrálnou krajinou, ktorá pôsobila v tomto procese ako mediátor. Kompromisné riešenie predložené švajčiarskymi mediátormi bolo nakoniec schválené oboma stranami. Predmetom sporu boli od počiatku obchodné vzťahy medzi Ruskom a dvoma separatistickými územiami Abcházskom a Južným Osetskom. Na hraniciach území sa vytvorili úrady, ktoré kontrolujú obchodné styky a množstvo tovaru na hraniciach daných krajín. Kontroly sú zabezpečované prostredníctvom súkromnej švajčiarskej firmy, ktorá monitoruje pohyb v 3 hraničných bodoch (2 sa budú nachádzať v Abcházsku a Južnom Osetsku a 1 na hraničnom priechode Zemo Larsi-Kazbegi na hranici Ruska s Gruzínskom). Z pohľadu ruskej vlády je vstup do WTO obrovským krokom. Po vstupe Ruska do WTO členské štáty ovládajú 97 % svetového obchodu. Členstvo vo WTO prináša Federácii množstvo výhod aj nevýhod. Podľa správ Svetovej banky by malo HDP krajiny rásť až o 11 % v období niekoľkých rokov. Krajina si sľubuje prilákanie zahraničných investorov, finančných a bankových služieb. Zároveň sa však zaväzuje, ako určujú princípy WTO, znižovať clá, obmedzovať dotácie poľnohospodárskym producentom a dôslednejšie postihovať porušovanie práv na duševné vlastníctvo. Napriek obavám o obchod s ropou a plynom, keďže Rusko je najväčší producent energie na svete, sa tohto odvetvia vstup veľmi nedotkol. Kremľ však sľúbil, že sa bude snažiť o postupné pretransformovanie ropných spoločností na akciové spoločnosti, aby tak nemohlo naďalej držať v hrsti krajiny silno závislé na dovoze ropy a zemného plynu z Ruska (Žilková, 2011).

3.2.3 Vývoj PZI

Rusko je jednou z desiatich najväčších ekonomík sveta a pre Európu je nepostrádateľné z hľadiska surovinových zdrojov. Najväčším investorom pre Rusko je EÚ. Krajina bude na prilákanie ďalších investorov potrebovať zlepšiť infraštruktúru a odstrániť právne prekážky, byrokraciu a korupciu. Naopak rozsiahlosť trhu a rýchle tempo rastu ekonomiky patrí medzi kladné vlastnosti ekonomiky a zvyšuje príťažlivosť Ruska pre investície. Počas celého sledovaného obdobia sa podľa tabuľky (3.2) Rusko viac investovalo v zahraničí, ako zahraničné subjekty v Rusku. Výnimku tvorilo obdobie medzi rokmi 2004 až 2008. V roku

2002 dosahovali PZI 1 % reálneho HDP a v roku 2012 tvoril odliv PZI už 3,6 % a príliv 2,8 % reálneho HDP. V roku 2009 dochádza k výraznému ústupu zahraničných PZI, kedy klesli o 1,5 p.b., ale v nasledujúcich rokoch je viditeľný nárast. Niektoré investície možno prichádzajú do krajiny len z „daňových rajov“, z krajín, kde sú dane veľmi nízke a nejedná sa teda o priame investície, ale o návrat kapitálu do krajiny. Nasvedčovala by tomu skladba krajín, z ktorých do Ruska investície prichádzali v treťom štvrtroku roku 2009 (14 % z Cypru a 2 % z Britských Panenských ostrovov), ktoré sú najčastejšie využívané ako offshore lokality⁷. Ďalšími krajinami, ktoré do Ruska podľa OECD (2012) investovali boli hlavne Veľká Británia s 24 % podielom na celkových investíciách, Holandsko s 20 % podielom a Nemecko s 4 % podielom. Rusko zakladá od roku 2005 tzv. zvláštne ekonomické zóny (ZEZ), teda územia so zvláštnym režimom pre podnikateľskú činnosť. V týchto oblastiach je znížená výška minimálneho kapitálového vkladu a zjednodušené administratívne procesy, rovnako tak nižšie dane. Hlavným cieľom týchto zón je zvyšovanie investícií zo zahraničia. Existujú 4 typy ZEZ v Rusku: priemyslovo – výrobné, technicko – aplikačné, turisticko – rekreačné a prístavné. Do priemyslovo – výrobných, kam sa umiestňujú priemyselné objekty, patria Alabuga (Tatarstán), kde sa vyrábajú automobilové komponenty a petrochemické produkty a Kazanka v Lipeckej oblasti, kde sa vyrába spotrebná elektronika. Rusko má štyri technicko – aplikačné zóny, kde sa vykonáva inovačná činnosť. Dubno v Moskovskej oblasti sa zaoberá vývojom jadrových technológií, Zelenograd v Moskve vývojom mikroelektroniky, Petrehrad vývojom informačnej technológie a Tomsk vývojom nových materiálov. Cieľom turisticko – rekreačných zón je rozvoj cestovného ruchu, nájdeme ich napríklad v Kaliningradskej. Prístavné zóny majú hlavnú úlohu v rozvoji prístavného hospodárstva a služieb (OECD, 2012).

3.2.4 Priebežné zhrnutie

Hospodársky rast Ruska je za poslednú dekádu výrazný, aj keď sa nedá porovnávať so situáciou vo vyspelých krajinách. Rusko sa snaží prilákať do krajiny investorov, hlavne zakladaním ZEZ. Rusko je závislé na obchode so surovinami, predovšetkým v rámci EÚ. Krajina preto vykazuje pozitívny hospodársky rast, ale tento trend je podmienený práve cenami surovín. Pokles dovozu a vývozu za minulý rok je spôsobený ekonomickou krízou, nedajú sa preto

⁷ Jedná sa o krajiny, v ktorých založené spoločnosti pri splnení určitých podmienok alebo na základe špeciálneho zákona upúšťa od zdanenia príjmu tejto spoločnosti a väčšinou tiež od požiadavky na predkladanie daňového priznania a auditu. Spoločnosť je potom povinná platiť iba paušálnu ročnú daň, ktorá sa pohybuje radovo v stovkách USD.

vyhlásiť dlhodobé optimistickéjšie predpovede, hlavne v rámci dovozu, pretože by sa mali zvyšovať príjmy obyvateľov a tiež ich kúpna sila. Rusko očakáva ekonomický rast aj do budúcnosti. Bude sa opierať hlavne o dlhodobý priaznivý vývoj na trhu surovín a oživení svetovej ekonomiky po kríze. V rámci oživenia by sa mal zvýšiť zahraničný dopyt, rovnako ako investície. V období krízy sa znížil aj spotrebiteľský dopyt, čo by malo za následok nízku infláciu, ktorá v roku 2008 dosahovala 8,8 %, bola na najnižšej úrovni od roku 1991. Pokiaľ by inflácia po ukončení krízy zostala na nízkych hodnotách a ekonomika by podľa predpokladu stále rástla, došlo by ku zvýšeniu reálnych príjmov obyvateľov. Problémom pre Rusko z dlhodobého hľadiska môže byť nízka konkurencieschopnosť produktov a štruktúrovaná ekonomika. Rusko by malo posilniť infraštruktúru a odstrániť administratívne prekážky pre investície.

3.3 Základná charakteristika ekonomiky Indie

India je druhá najľudnatejšia krajina sveta. Za vyše šesťdesiat rokov svojej nezávislosti prepracovala z kolónie na krajinu, ktorá už teraz ovplyvňuje trendy v oblasti informačných technológií, automobilového priemyslu a taktiež v celosvetovom hospodárstve. S postupnými reformami, ktoré sa začali zavádzať od roku 1991, sa Indii darí dosahovať vysokého hospodárskeho rastu. India je najväčšou demokraciou na svete, vďaka obyvateľstvu presahujúcemu miliardu. V posledných desiatich rokoch zaznamenávala hospodársky rast a momentálne je uprostred historickej transformácie s potenciálom stať sa globálnou veľmocou. Prostriedky získané z hospodárskeho rastu India investuje do programov pre poskytnutie služieb pre chudobných, ako napríklad poskytovanie základného vzdelania, zdravotné poistenie a základná zdravotná starostlivosť (National portal of India, 2013).

Tabuľka 3.3 Vývoj vybraných ukazovateľov Indie v rokoch 2002 až 2011

Roky	Vybrané ukazovatele				
	HDP/obyv.	Rast reálneho HDP (%)	Čistý export (% z HDP)	Odliv PZI (% z HDP)	Príliv PZI (% z HDP)
2002	480,2	2,3	-1,0	0,3	1,1
2003	558,4	6,3	-07	0,3	0,7
2004	642,6	6,2	-1,8	0,3	0,8
2005	731,7	7,7	-2,7	0,4	0,9
2006	820,3	7,7	-3,2	1,5	2,1
2007	1055,1	8,2	-4,0	1,4	2,0
2008	1027,9	2,4	-5,1	1,6	3,5
2009	1126,9	6,7	-5,4	1,2	2,6
2010	1375,4	8,0	-4,2	0,8	1,6
2011	1488,5	5,4	-5,2	0,8	1,7

Zdroj: World Bank, vlastné spracovanie

3.3.1 Vývoj reálneho HDP

V roku 2002 bol reálny HDP na obyvateľa Indie podľa tabuľky (3.3) na úrovni 480,2 USD a v roku 2011 vykazoval sumu 1488,5 USD, čo je asi tri a pol krát vyššia hodnota. V porovnaní s krajinami eurozóny a USA bol HDP Indie v roku 2008 dvanásťkrát nižší. Tempo rastu HDP bolo počas celého sledovaného obdobia kladné. V roku 2008 pod vplyvom ekonomickej krízy vykazovala India rast 2,41 %, čo bolo asi o 6 p.b. menej ako v roku 2009. Najvyšší ekonomický rast dosiahla v roku 2007 a to 8,2 %. Podľa rozdelenia jednotlivých sektorov robil podiel poľnohospodárstva na celkovom HDP v roku 2008 17,5 %, podiel priemyslu 28,8 % a služieb 53,7 %.

3.3.2 Charakteristika vonkajšej rovnováhy

Ekonomika Indie je z veľkej časti založená na poľnohospodárstve, vyváža veľké množstvo produktov. Do krajiny sa naopak dováža množstvo ťažkých strojov a produktov informačných technológií, čím vzniká nevyváženosť indického zahraničného obchodu (OECD, 2012).

India zaznamenala nárast exportu po liberalizačných reformách v roku 1991. Podľa tabuľky (3.3) je India krajinou, kde prevyšuje import nad exportom počas celého sledovaného obdobia. Indický zahraničný obchod bol zasiahnutý globálnou krízou a jej vývoz sa v roku 2009 znížil. Krajina sa v roku 2009 zaradila na dvadsiate druhé miesto na svete z hľadiska objemu vývozu. India má obrovské množstvo pracovnej sily. Jej hlavnými vývoznými artiklami sú drahé kamene a šperky, ropné produkty, stroje, železo a oceľ, vozidlá, výrobky textilného priemyslu, chemické a farmaceutické výrobky. India najviac vyváža do Spojených Arabských Emirátov, USA, Číny a Singapuru. Po reformách v roku 1991 narástol import do krajiny. Aj napriek vysokým colným tarifám a ďalším bariéram obchodu zaznamenáva India v mnohých kategóriách nárast importu. India sa snaží o rozvinutie svojej ekonomiky a k tomu potrebuje nové palivá a stroje, ktoré dominujú v celkovom dovoze.

3.3.3 Vývoj PZI

Vláda v Indii podporuje investície, pretože majú pre ňu dôležitý ekonomický význam. PZI v Indii umožnili dosiahnutie určitého stupňa finančnej stability a hospodárskeho rastu. Podľa tabuľky (3.3) bol príliv PZI do krajiny vyšší ako PZI, ktoré krajina investovala v zahraničí. Zahraničné PZI v Indii tvorili v roku 2002 1,1 % z reálneho HDP. Rast kulminoval v roku 2008, kedy dosahoval už 3,5 % HDP. Vplyvom krízy v roku 2009 tento podiel klesol o 0,9 p.b. a v roku 2010 o ďalší 1 p.b.. India investuje napríklad do projektov v oblasti výroby elektronickej energie a rozvoje diaľnic a ciest. India by mohla prilákať omnoho viac investorov, ale v krajine je problém rozsiahlej byrokracie, čo sťažuje vstup investorov na trh. India má dnes okolo stovky sociálnych ekonomických zón (SEZ), ktoré sú buď multifunkčné alebo majú špecializované zameranie. SEZ znamenajú v Indii pracovné miesta asi pre štvrt' milióna obyvateľov. Podnikom, ktoré v SEZ v Indii, sú poskytované rôzne formy úľav, napríklad bezcolný dovoz niektorých produktov.

3.3.4 Oblasti nutného rozvoja

Hospodárska kríza zhoršila podmienky pre riešenie naliehavých rozvojových problémov. Indická ekonomika v poslednom štvrt'roční roku 2011 narástla o 6,1 %, čo je jedna z najväčších hodnôt rastu na svete, stále je to ale výrazný pokles oproti 9,7 % rastu v rokoch 2008/09. Toto spomalenie bude mať dopad na vytváranie nových pracovných miest a znižovanie chudoby obyvateľstva. Táto časť popisuje hlavné problémy, ktoré by mohli v Indii brániť ďalšiemu

ekonomickému vývoju. V Indii je správa verejných vecí kľúčom k preklenutiu ostatných problémov. Bez reformy verejnej správy nebude možné, aby India efektívne budovala infraštruktúru, zvýšila poľnohospodársku produktivitu a zaistila správnu redistribúciu plynúcu z hospodárskeho rastu. Občania sa sústredia hlavne na zlepšovanie životných podmienok, ako sú cesty, prístup k vode, vzdelanie a zdravotná starostlivosť. Obyvateľstvo stráca motiváciu pri požadovaní lepších služieb, pretože sa politici po voľbách sústredia hlavne na kontrolu prístupu k zamestnaniu, čo je následok kastového systému v krajine. Pomôcť by mohla decentralizácia, ktorá vedie ku zvýšeniu zodpovednosti na miestnej úrovni. Zvýšenie počtu obyvateľov so základným vzdelaním a zvýšenie celkovej kvality vzdelania India urobila veľký pokrok vo vzdelaní detí, predovšetkým dievčat. Rozdiel medzi pohlaviami sa znižuje a viac detí prechádza zo základných škôl na stredné školy. UNICEF⁸ je najväčšia nezisková organizácia v Indii. Podľa nej polovica detí v školskom veku nevie čítať ani písať. 11 zo 100 detí do školy vôbec nenastúpi, ďalších 35 odíde skôr než dokončí štvrtý rok dochádzky a ďalších 30 odíde pred dosiahnutím ôsmej triedy. Menej než polovica zo zostávajúcich dokončí ďalšie vzdelanie. V Indii je tiež potreba kvalitnejšieho vysokoškolského vzdelania, pretože o neho bude pravdepodobne väčší záujem. V krajine sa plánuje zvýšenie počtu škôl až štvornásobne.

Rozvoj zdravotného systému

India v zdravotníctve robí pokroky, ale vývoj je pomalý. Jedna žena porodí priemerne 2,5 detí a dojčenská úmrtnosť robí 57 detí z tisícky narodených. Dojčenská a materská úmrtnosť pomaly klesajú, ale aj napriek pokrokom zostáva až 43 % detí podvyživených. Ďalšou hrozbou je množstvo chorôb, medzi ktoré patria tuberkulóza, malária, vírus HIV a iné. Veľké množstvo ľudí nemá prístup k účinným a kvalitným zdravotným službám (OECD, 2012).

Rozvoj poľnohospodárstva a vidieka

Viac ako dve tretiny obyvateľstva je závislé na zamestnaní na vidieku. Rozvoj poľnohospodárstva do značnej miery ovplyvňuje vývoj počasia a zrážok. Do budúca bude mať pre krajinu veľký význam vybudovanie konkurencieschopného a produktívneho poľnohospodárstva. Pre zvýšenie produktivity poľnohospodárstva by si India mala lepšie chrániť

⁸ UNICEF je detský fond, ktorý pomáha najviac ohrozeným a zraniteľným deťom na celom svete. V rámci rozvojovej aj humanitárnej pomoci sa stará o prežitie a rozvoj detí, propaguje ich práva a upozorňuje na ich dodržiavanie

pôdu a modernizovať systémy povrchového zavlažovania. Nedostatok zrážok a nesprávne zavlažovanie môžu spôsobiť veľmi nízku úrodu. Pre túto modernizáciu a využitie inovácií sa Svetová banka snaží zvýšiť prepojenie výskumných organizácií a samotných poľnohospodárov. India by sa mala tiež snažiť o zlepšenie životnej úrovne na vidieku. Projekty na zvýšenie životnej úrovne podporujú postavenie chudobných ľudí na vidieku a celkový rozvoj ich živobytia. Dôležitým faktorom je zásobovanie vodou.

Rozvoj infraštruktúry

Rýchlo rastúca ekonomika bude mať stále väčšie nároky na zdroje energie, cesty, železnice a prístavy. V krajine nedostatočne rýchlo rastie výroba energie v porovnaní s jej hospodárskym rastom. Diaľničná sieť sa medzi rokmi 2002 – 2011 zdvojnásobila takmer na 35 000 km. Nedostatočná materská infraštruktúra blokuje rozšíreniu kľúčových centier rastu, na vidieku obmedzuje rast hospodárstva.

3.3.5 Pribežné zhrnutie

India sa stále stretáva s mnohými problémami, ktoré sa budú musieť vyriešiť, aby mohla naplniť očakávania investičnej skupiny Goldman Sachs⁹. Medzi najväčšie problémy patrí chudoba, pretože v krajine je veľká nerovnosť v rozdelení bohatstva. Chudoba je výrazná v mestách aj na vidieku. Indické rodiny bývajú početné, kde vládne kastový systém. Rýchlo rastie počet obyvateľov v mestách, kvôli nedostatku pracovných príležitostí na vidieku. Na vidieku žije 28 % obyvateľstva pod hranicou chudoby a v mestách 26 %. India je krajinou, ktorá sa rýchlo rozvíja a má optimistické prognózy do budúcnosti pre ďalší rozvoj, ale stretáva sa s množstvom problémov. Rovnako ako v ostatných svetových ekonomikách dosiahla India hospodárska kríza, ktorá mala za následok pokles importu a exportu a spomalenie celkového hospodárskeho rastu. V Indii je treba znížiť rozdiely medzi chudobnými a bohatými obyvateľmi. Kastový systém spôsobuje veľkú nerovnosť medzi príjmovými skupinami obyvateľstva. India by sa mala sústrediť na odstraňovanie rozdielov v spoločnosti, likvidáciu chudoby a nezamestnanosti. V Indii je potreba pokroku v politickej, vzdelávacej a zdravotnej oblasti. Krajine by pomohlo zjednodušenie vstupu pre investorov, ktorý by priniesol viac finančných prostriedkov na rozvoj týchto problémových oblastí a pomohol by aj rozvoj infraštruktúry. India

⁹Goldman Sachs je globálna investičná banková spoločnosť, ktorá podniká v cenných papieroch, investičnom bankovníctve, riadení investícií a ďalších finančných službách, hlavne s inštitucionálnymi klientmi.

bude musieť rovnako ako ostatné krajiny BRICS zmodernizovať systémy výroby a poľnohospodárske postupy. Jej rast bol v poslednej dobe založený tiež na extenzívnom prístupe ku výrobe, čo musí India zmeniť, pretože ďalšie ničenie životného prostredia by malo na ňu silne negatívny dopad. India je krajina s veľkým potenciálom a pokiaľ vyrieši hlavný problém chudoby obyvateľstva, môže sa stať jednou zo svetových veľmocí. Vykazuje po Číne najväčšie tempo rastu HDP. India by sa mala snažiť o zväčšenie povedomia obyvateľstva o význame životného prostredia a jeho udržateľnosti. India by mala pokračovať v zdokonaľovaní nových technológií, modernizovať postupy výroby a inovovať. Musí stanoviť jasné normy emisií v ovzduší a vybaviť regulačné orgány príslušnou kompetenciou prípadne prekročiť potrebu. Svetová banka odhaduje, že malé a stredné podniky tvoria 70 % celkového znečistenia.

3.4 Základná charakteristika ekonomiky Číny

Čína je v súčasnej dobe považovaná za ekonomiku so silným potenciálom. Za posledných tridsať rokov prešla obdobím silných zmien, začala sa otvárať svetu, zavádzať tržné princípy a obnovovať súkromný sektor. Čína sa premenila z centrálne plánovanej na tržne orientovanú ekonomiku. Členom Svetovej obchodnej organizácie (ďalej už len WTO) sa Čína stala 11. decembra 2001, na základe zníženia cieľ a dovozných kvót. Od roku 1978, teda od počiatku ekonomických modernizačných reforiem, vykazuje vysoký rast hrubého domáceho produktu (HDP). Spoločne s Indiou je Čína členom dohody APTA¹⁰, čo je preferenčná dohoda, ktorej cieľom je podpora medziregionálneho obchodu pomocou výmeny vzájomne dohodnutých koncesií medzi jednotlivými členskými štátmi. Spoločne s Ruskom je členom organizácií APTA a SCO. Čína v roku 2009 aj napriek celosvetovej ekonomickej kríze sa snažila udržať tempo hospodárskeho rastu, čo sa jej podarilo a jej HDP vzrástlo o viac ako 8 % rovnako ako v posledných rokoch. Podľa vývoja v prvých mesiacoch roku 2010 Svetová banka odhaduje, že rast čínskej ekonomiky v roku 2013 stúpne na 8,1 %. Podľa investičnej skupiny Goldman Sachs by Čína mohla USA predbehnúť do roku 2027 (Fishman, 2006).

¹⁰ Ázijsko – Pacifická obchodná dohoda

Tabuľka 3.4 Vývoj vybraných ukazovateľov Číny v rokoch 2002 až 2011

Roky	Vybrané ukazovatele				
	HDP/obyv.	Rast reálneho HDP (%)	Čistý export (% z HDP)	odliv PZI (% z HDP)	príliv PZI (% z HDP)
2002	1135,4	9,1	2,6	0,2	3,4
2003	1273,6	10,0	2,2	0,0	2,9
2004	1490,4	10,1	2,6	0,1	2,8
2005	1731,1	11,3	5,5	0,6	4,6
2006	2069,3	12,7	7,7	0,9	4,6
2007	2651,3	14,2	8,8	0,5	4,5
2008	3413,6	9,6	7,7	1,3	3,8
2009	3748,9	9,2	4,4	0,9	2,6
2010	4433,0	10,4	3,9	1,0	4,1
2011	5444,8	9,3	4,1	0,7	3,0

Zdroj: World Bank, vlastné spracovanie

3.4.1 Vývoj HDP

Podľa tabuľky (3.4) dosahovalo v roku 2002 reálne HDP na obyvateľa Číny 1135,4 USD, v roku 2011 dosahovalo výšky 5444,8 USD. Za sledované obdobie sa teda skoro päťnásobne zvýšilo. Pokiaľ sa porovnáva rok 2008 s krajinami eurozóny a USA, tak HDP Číny bolo oproti obom územiám asi trikrát nižšie. Dôležité je ale upozorniť na fakt, že Čína dokázala veľkosť svojho HDP za štyri roky zdvojnásobiť, zatiaľ čo v EÚ sa zvýšil o 39 % a v USA zhruba o 20 %. V roku 2011 rast HDP v Číne dosahovalo hodnoty 9,3 %, zatiaľ čo v predchádzajúcich štyroch rokoch vždy presiahol 10 %, tento pokles bol spôsobený globálnou ekonomickou krízou. Podiel poľnohospodárstva na celkovom HDP v roku 2008 činil 11,3 %, podiel priemyslu 48,6 % a služieb 40,1 %. Podiel služieb je oproti vyspelým štátom nízky.¹¹

3.4.2 Charakteristika vonkajšej rovnováhy

Čína je najväčším svetovým exportérom roku 2009. Najväčší podiel čistého exportu na HDP podľa tabuľky (3.4) nastal v roku 2007 a činil 8,8 % HDP. Export je hlavným motorom

¹¹ Podľa Svetovej banky je vo vyspelých štátoch podiel služieb na HDP v rozmedzí 70-80 %.

vzostupu čínskej ekonomiky a Čína je teda závislá na vývoji dopytu západného sveta. Celkový export z Číny môžeme rozdeliť na vývoz tovarov a služieb. Podiel Číny na svetovom vývoze činil v roku 2008 8,89 %. V roku 2011 Čína najviac vyvážala svoje tovary do EÚ s podielom 20,5 %, na druhom mieste boli USA s podielom 17,7 %, na treťom Hong Kong 13,3 %, na štvrtom Japonsko 8,1 %. V roku 2008 tvoril čínsky export 3,85 % celosvetového vývozu služieb. Veľká časť čínskeho exportu smeruje cez Hong Kong, ktorý Čína vo svojich štatistikách vykazuje oddelene a tým dochádza ku skreslení výšky skutočného čínskeho exportu. Zložitý je taktiež vzťah EÚ a Číny v oblasti čínskeho exportu výrobkov textilného priemyslu. Niektoré krajiny EÚ sa totiž sťažujú, že lacný textil z Číny ničí ich textilný priemysel. Ďalším problémom, ktorý Čína s vývozom do EÚ sú detské hračky a problém ich zdravotnej nezávadnosti.

Podľa Fishmana (2006) čínsky vývozcovia získavajú nepoctivú výhodu podhodnotením čínskej meny juan (Renminbi). Čínska mena naviazaná na americký dolár, čo z nej viac menej robí fixnú menu s floatingovým pásmom $\pm 0,5$ %. Táto situácia poškodzuje najviac práve USA, kam smeruje najviac čínskeho vývozu a preto sa snaží tlačiť na revaluáciu Juanu, čomu sa Čína bráni a revalvovať je ochotná len o niekoľko málo percent, pričom ani nestanovila kedy. Zmena by ale mohla pomôcť aj Číne, a to zvýšením domáceho dopytu, ľudia by si mohli za silnejšiu menu kúpiť viac. Číňania ale argumentujú tým, že je obrovský rozdiel medzi bohatým východom a chudobným západom ich krajiny, kde je kúpna sila obyvateľstva omnoho nižšia a zmena kurzu by mala na nich negatívny dopad. Čína je jedným z hlavných exportérov zbraní a to ročne za viac ako jednu miliardu. Tieto zbrane dodáva do Afriky a Ázie, čím podľa ochrancov práv podporuje vojnové konflikty. V roku 2011 podiel Číny na svetovom dovoze činil 6,87 %. Čína najviac dovážala z Japonska (13,3 %), EÚ (11,7 %) a z Kórei (9,9 %). Medzi perspektívne obory patrí dopravné strojárstvo, energetika, ťažobná technika, strojárstvo či chemický priemysel. V Číne je silný dopyt po nových energetických zdrojoch, je potrebné pokryť rastúcu spotrebu a zároveň zvýšiť podiel obnoviteľných zdrojov. Dôraz je v Číne kladený na celkovú modernizáciu a efektivitu pri dobývaní surovín, preto bude kľúčovým sektorom aj ťažobná technika. Potenciál je taktiež v doprave, infraštruktúre a vodných zdrojoch.

3.4.3 Vývoj PZI

Investičná klíma sa v Číne výrazne zlepšila po jej vstupe do WTO v roku 2001. Podmienkou tohto prístupu bolo otvorenie čínskeho trhu. Čína musela znížiť colné tarify, zlepšiť podnikateľské prostredie, posilniť infraštruktúru a zjednodušiť registráciu firiem. Posledný bod je sporný, v Číne je totiž stále veľmi administratívne zložitý zastúpenie firmy a ešte zložitejšie je potom túto kanceláriu zrušiť. Ďalším problémom je neustále vysoká miera korupcie a zlá ochrana autorských práv (Frederic, 2008).

Podľa tabuľky (2.4) PZI plynúce do Číny boli počas celého sledovaného obdobia vyššie, ako investície investované Čínou v zahraničí. Zahraničné PZI tvorili v roku 2002 3,4 % reálneho HDP. Najvyššiu hodnotu dosahovali v roku 2005 a 2006, kedy dosahovali 4,6 % reálneho HDP. V roku 2011 bolo množstvo PZI nižšie následkom vplyvu hospodárskej krízy. V posledných rokoch Čína posilnila infraštruktúru, a to hlavne v dopravných možnostiach, ale aj v dodávkach vody, elektrickej energie a zemného plynu. V Číne sa zahraničné investície môžu rozdeliť do troch kategórií. V prvej sú investície úplne zakázané (televízne vysielanie, vydávanie časopisov a kníh, ktoré sú morálne závadné), druhú kategóriu tvoria investície, kde je množstvo investícií obmedzené (projekty zaťažujúce životné prostredie, alebo výroba produktov určených výhradne na export) a do poslednej, tretej kategórie sú zahrnuté investície, ktoré sú podporované (vývoj softwaru, výskumné centrá). Investície ale prúdia aj opačným smerom, teda z Číny do zahraničia. Pre tieto investície si Čína vyberá rozvojové trhy, ako je Afrika, juhovýchodná Ázia a Latinská Amerika.

3.4.4 Pribežné zhrnutie

Hospodársky rast bude v najbližších rokoch pokračovať a Čína bude naďalej podporovať investície do infraštruktúry krajiny. Dôraz bude klásť na projekty orientované na zvýšenie úrovne ochrany životného prostredia. Čína bude musieť zastaviť extenzívny rast a preto bude podporovať projekty prinášajúce technologické inovácie a modernizáciu vo výrobe. Čína by mala pracovať na zvýšení konkurencieschopnosti svojich výrobkov, je totiž primárne orientovaná na export a zatiaľ vyváža hlavne produkty s nízkou cenou a iba malou pridanou hodnotou. Čína sa bude taktiež stretávať s nedostatkom surovínových zdrojov, preto už dnes investuje do afrických a latinskoamerických trhov, z ktorých by neskôr mohla zdroje čerpať. Čína sa taktiež vo výhľade dvadsiatich rokov začne stretávať s nedostatkom pracovnej sily.

Pokiaľ by sa udržal terajší model produktivity práce, nebude v Číne dostatok pracovnej sily a mohol by sa dostaviť pokles hospodárskeho rastu. Rastúce množstvo pôžičiek a prípadné vyhovenie tlaku na zhodnotenie čínskej meny je hrozbou pre exportérov. Podľa Businessinfo (2012) Čína bola do konca roka 2011 najväčším veriteľom USA, ale v decembri 2011 predala americká vláda dlhopisy USA v hodnote 34,2 mld. USD a najväčším veriteľom USA sa tak stalo Japonsko.

3.5 Juhoafrická republika

Podľa ministerstva zahraničia SR (2013) je JAR považovaná za vstupnú bránu na africký kontinent, pretože je ekonomickou veľmocou Afriky. Rozlohou síce zaberá len 4 % kontinentu a na jej území žije asi 5 % populácie celého svetadielu, ročne však vyprodukuje skoro štvrtinu celoafrického HDP (potom nasleduje Egypt a Nigéria). Na území JAR sa vyťaží takmer polovica nerastného bohatstva celého kontinentu a vyprodukuje skoro dve tretiny elektrickej energie. Podľa odhadov pripadajú na JAR $\frac{3}{4}$ všetkých telefónnych prepojení Afriky. Juhoafrická ekonomika významne dominuje aj v oblastiach infraštruktúry a finančníctva. Dĺžka asfaltových ciest v JAR presahuje 15-krát a dĺžka železničných tratí 10-krát africký priemer. Johannesburgská burza cenných papierov (JSE) patrí medzi 10 najväčších búrz na svete. JAR je najdôležitejším členom 15-členného spoločenstva SADC¹², poskytuje významnú pomoc okolitým krajinám a zohrávala tiež kľúčovú úlohu pri rozvoji NEPAD¹³. Štát dlhodobo presadzuje a podporuje rozvojové programy černošských komunít najmä na vidieku, ktoré majú za cieľ znížiť chudobu a stimulovať rast zamestnanosti. JAR je z ekonomického hľadiska veľmi špecifickou krajinou, pretože jej hospodárstvo bolo v dobách apartheidu (do r. 1994) niekoľko desaťročí budované tak, aby nebolo závislé od ostatného sveta, ktorý JAR za jej oficiálnu politiku rasovej diskriminácie ignoroval a bojkotoval. Krajina sa preto paradoxne stala ekonomicky prakticky samostatnou a surovinovo (s výnimkou ropy) takmer nezávislou. Aj závislosť na dovoze ropy však, ako jediná na svete, kompenzuje výrobou časti svojich pohonných hmôt, vrátane benzínu, z čierneho uhlia. Po odstránení apartheidu silnej ekonomike nič nestálo v ceste, aby sa krajina veľmi rýchlo stala najväčším africkým exportérom do EÚ a USA. JAR sa dnes radí na 25. miesto hospodársky najsilnejších štátov sveta (meranom ako veľkosť celkového reálneho HDP).

¹² Rozvojové spoločenstvo Južnej Afriky

¹³ Nové partnerstvo pre rozvoj Afriky

Tabuľka 3.5 Vývoj vybraných ukazovateľov JAR v rokoch 2002 až 2011

Roky	Vybrané ukazovatele				
	HDP/obyv.	Rast reálneho HDP (%)	Čistý export (% z HDP)	Odliv PZI (% z HDP)	Príliv PZI (% z HDP)
2002	2440,0	3,7	3,8	-0,4	1,3
2003	3647,7	2,9	2,3	0,3	0,5
2004	4695,0	4,6	-0,3	0,6	0,3
2005	5234,3	5,3	-0,5	0,4	2,6
2006	5468,3	5,6	-2,4	2,3	-0,1
2007	5930,1	5,5	-3,0	1,0	2,0
2008	5612,9	3,6	-3,0	-0,8	3,5
2009	5738,3	-1,5	-0,9	0,5	1,9
2010	7271,7	2,9	-0,2	0,0	0,3
2011	8070,0	3,1	-0,6	-0,1	1,4

Zdroj: World Bank, vlastné spracovanie

3.5.1 Vývoj HDP

Podľa ministerstva zahraničných vecí SR (2013) JAR hospodárila do roku 2008 niekoľko rokov s rozpočtovým prebytkom, a preto si môže dovoliť obrovské štátne investície do verejnej infraštruktúry a značný deficit štátneho rozpočtu (skoro 15 mld. JAR v roku 2010), čím zmiernila následky hospodárskej krízy, spomalila rast nezamestnanosti a zabránila výraznejšiemu prepadu HDP. HDP narástol v roku 2010 vďaka zníženiu úrokových sadzieb, vďaka už spomínaným štátnym investíciám a majstrovstvám sveta 2010 vo futbale, ako aj v dôsledku oživenia svetového hospodárstva. V roku 2011 podľa tabuľky (3.5) HDP rástol rýchlejšie ako v roku 2010, 3,1 % oproti 2,9 %. Na rok 2012 sa predpokladá pomalší rast HDP na úrovni 2,8 % v dôsledku štrukturálnych problémov domácej ekonomiky a pretrvávajúcej globálnej krízy.

3.5.2 Vývoj PZI

Podľa tabuľky (3.5) je zrejmé, že do krajiny prúdi viac PZI ako JAR investuje v zahraničí. V rokoch 2002, 2008 a 2011 dokonca rušila stávajúce investície v zahraničí.

Zahraničných investorov však značne zneisťovala názorová nejednotnosť predstaviteľov vládneho ANC (Afrického národného kongresu) v otázke znárodnenia banského priemyslu, ktorú opakovane nastoľuje Mládežnícka liga ANC. Jej predseda J. Malema, ktorého súčasný prezident JAR Zuma dokonca pred rokom označil za svojho prípadného nástupcu, v jednom zo svojich posledných prejavov začiatkom marca 2011 pred početným zhromaždením povedal, že Liga požaduje 60% podiel štátu v nadnárodnej ťažobnej spoločnosti De Beers (skupina AngloAmerican, najväčší svetový producent diamantov). Po vyvrátení tvrdení, že by vláda mala v úmysle znárodniť banský priemysel a vylúčení Malemu z Mládežníckej ligy ANC sa však politická situácia v JAR do značnej miery upokojila, čo malo za následok aj opätovný nárast prílevu investícií do krajiny. Rok 2012 sa však opätovne niesol v duchu politickej neistoty spôsobenej blížiacou sa volebnou konferenciou ANC v druhej polovici decembra 2012 a vypuknutím štrajkov v banskom priemysle a ich rozšírením aj na iné priemyselné odvetvia. Toto bude mať takmer isto negatívny vplyv na investície do JAR v roku 2012. Ekonomickí analytici tvrdia, že pokles PZI v JAR zvyčajne odráža nejasnosti budúceho vývoja.

Podľa OECD (2013) rebríček najvýznamnejších investorov v JAR dlhodobo viedli USA. V rokoch 2011 a 2012 popri Číne, ktorá je čoraz aktívnejšia v JAR, významnú rolu zohrávali aj investície Nemecka a Švajčiarska. Podľa OECD (2013) je v JAR registrovaných niekoľko stoviek amerických spoločností, pričom najviac ich spadá do rezortu telekomunikácií a IT a špecializovaných služieb. Ďalšie spoločnosti pôsobia v oblasti finančných služieb, vo farmaceutickom, automobilovom, chemickom, gumárenskom, strojárskom, potravinárskom a polygrafickom priemysle. Viacero amerických spoločností podniká v JAR v oblasti dopravy. Najväčšie investície zo strany USA realizovali spoločnosti Dow Chemicals, SBC Communications, Coca-Cola, Caltex, Salem, McDonalds, Levi Strauss, Nike, Microsoft, Hewlett-Packard, Dell a IBM, Ford, Caterpillar, Goodyear, GE a ďalšie. Ďalšími významnými investormi sú Nemecko (automobilky Mercedes-Benz, BMW, Volkswagen), Veľká Británia (Lonrho Plc., Billiton), Švajčiarsko (Credit Swiss First Boston, Nestlé, Ciba Geigy, Movenpick Hotels & Resorts), Japonsko (Nissan Diesel, Toyota Motor Corporation, Bridgestone, Mitsubishi), Francúzsko (Lafarge, Total, Alcatel, Michelin, Rhone Poulenc), Taliansko (Airporti di Roma, Del Monte Foods, Fiat), Kanada (Placer Dome) , Dánsko (AP Moller) a stále aktívnejšia Čína (Standard Bank, energetika, ťažobný priemysel, stavebníctvo). Na podporu priamych zahraničných investícií bola založená Medzinárodná investičná rada (International

Investment Council), ktorá sa schádza dvakrát ročne a hodnotí ekonomický rozvoj krajiny s vytýčením krokov pre zlepšenie investičného prostredia v JAR. Členmi rady sú predstavitelia juhoafrických pobočiek medzinárodných spoločností a predstavitelia vlády JAR na čele s prezidentom, ministrom obchodu a priemyslu, a ministrom financií. Podmienky pre zahraničné investície sú však zatiaľ pomerne priaznivé. Devízové obmedzenia pre zahraničné subjekty boli zrušené, takže možno voľne investovať v JAR alebo späť vyviezť svoj investičný majetok. Zahraniční investori môžu na financovanie svojich priamych zahraničných investícií bez obmedzenia využívať úvery v juhoafrických bankách, avšak pri zachovaní pomeru vlastných a úverových prostriedkov 1:1. Zahraničné právnické osoby môžu bez obmedzenia nakupovať a predávať pozemky a nehnuteľnosti.

3.5.3 Charakteristika vonkajšej rovnováhy

Z tabuľky (3.5) je zrejmé, že JAR mala do roku 2004 vyšší export ako import. V rokoch 2008 a 2009 tvoril 3 % HDP, čo bolo najviac za sledované obdobie. JAR tradične vykazuje pasívnu obchodnú bilanciu, v roku 2011 vykázal zatiaľ najväčší rozdiel medzi dovozom a vývozom za posledné roky.

3.5.4 Priebežné zhrnutie

Svetová finančná kríza v závere roku 2008 sa Južnej Afriky vďaka dlhodobej konzervatívnej reštriktívnej finančnej politike Národnej banky (Reserve Bank) takmer nedotkla. Po vypuknutí hospodárskej krízy nastali síce v JAR obavy z poklesu záujmu o juhoafrický export zo strany EÚ a USA, ale neurobili sa žiadne významné opatrenia. Skutočné následky krízy sa výraznejšie prejavili až v 1. štvrtroku 2009, kedy bol v porovnaní s predchádzajúcim kvartálom zaznamenaný pokles HDP až o 6,4 % (medziročne -3,7 %) a od roku 2009 opäť rastúca nezamestnanosť. Na konci roku 2011 síce zaznamenala mierny pokles na 23,9 % na konci roku 2011, avšak v prvých troch štvrtrokoch opäť rástla a v treťom štvrtroku 2012 dosiahla 25,5 %. Po započítaní tých práceschopných obyvateľov, ktorí sú nezamestnaní, ale prácu si aktívne nehľadajú, sa však celková nezamestnanosť dlhodobo pohybuje nad 30 %.

3.6 Perspektívy krajín BRICS

Krajiny BRICS tvoria 43 % svetovej populácie, rozkladajú sa na viac ako štvrtinu svetovej pevniny a produkujú 15 % globálneho HDP alebo polovicu celkového HDP USA. Neuskutočňujú medzi sebou síce dostatok obchodov, aby tvorili organizovaný ekonomický

celok, ale snažia sa dosiahnuť aspoň politickej spolupráce pre dosiahnutie spoločných cieľov, ktorým je predovšetkým ovplyvnenie obchodnej pozície USA. podľa Goldman Sachs (2009) krajiny BRICS vykazujú rýchly hospodársky rast, čo sa najviac ukazuje v posledných rokoch, kedy sa západné veľmoci dostali do krízy a menia tak pomer ekonomických síl na globálnom trhu. Prognózy sú predovšetkým pre skupinu BRICS každým rokom optimistickejšie. Podľa odhadov Goldman Sachs by sa mali krajiny BRICS zasluhovať o polovicu svetového HDP v roku 2050. Toto číslo nie je reálne ani z historického hľadiska, ak sa vezme do úvahy skutočnosť, že OECD publikovala, že tohto podielu BRICS dosahovali v roku 1800 a aj keď ide iba o odhad, mohlo by sa dokonca zdať, že súčasné vedenie západnej Európy, USA a Japonska je z dlhodobého hľadiska skôr historickou anomáliou.

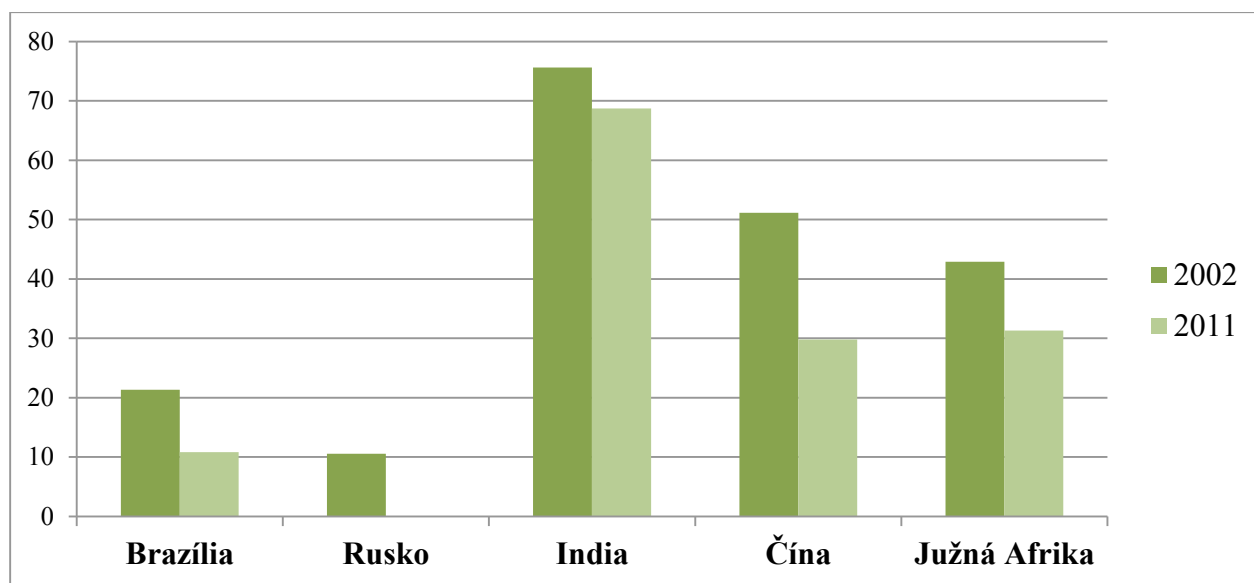
Rast domácej spotreby, ktorú štáty BRICS vykazujú v poslednej dekáde, poháňa ďalší rast týchto ekonomík. To platí aj naopak, teda pokiaľ sa budú tieto krajiny naďalej rozvíjať a budú dopytovať viacej statkov na globálnom trhu, prispedia k oživeniu svetovej ekonomiky. Trhy BRICS lákajú investorov, keďže odlišnosť jednotlivých štátov im ponúka zaujímavú diverzifikáciu a zvyšovanie domáceho dopytu im otvára nové príležitosti, rovnako tak ako rozvoj infraštruktúry. Rozvoj krajín BRICS má ale taktiež svoje úskalía, ktoré by mohli výrazne spomaliť tieto optimistické predpovede či sa ponúkajú otázky životného prostredia a udržateľného rozvoja alebo demografický vývoj. Aj keď majú krajiny veľmi optimistické predpovede, po oživení svetovej ekonomiky po kríze sa môže stať, že vyspelé ekonomiky sa budú naďalej rozvíjať a zväčšia tak rozdiel medzi krajinami BRICS a sebou. V takom prípade by sa BRICS v dnešnom časovom horizonte síce vyspelým krajinám priblížili, ale nemuseli by sa vôbec dostať na rovnakú úroveň. Spoločne s Čínou je India členom organizácie APTA, India a Brazília sú spoločne členmi GSTP, ktorá bola založená pre výmenu obchodných preferencií medzi rozvojovými krajinami a za účelom podpory vnútorného obchodu v rozvojových krajinách.

3.6.1 Vývoj hranice chudoby

Veľkým problémom krajín BRICS je chudoba. Hranica chudoby je minimálna úroveň príjmov, ktorá je potrebná na dosiahnutie adekvátnej životnej úrovne v danej krajine. V praxi je úroveň definujúca hranicu chudoby omnoho vyššia vo vyspelých krajinách ako v rozvojových krajinách. Takmer všetky spoločnosti majú občanov žijúcich v chudobe. Hranica

chudoby je dôležitý ekonomický nástroj na určenie počtu takýchto ľudí a posudzovanie sociálno-ekonomických reforiem ako blahobytu a podpory v nezamestnanosti na elimináciu chudoby. Nasledujúci graf (3.1) znázorňuje vývoj percenta populácie, ktorá žije za menej ako 2 doláre za deň v krajinách BRICS.

Graf 3.1 Vývoj hranice chudoby¹⁴ v krajinách BRICS medzi rokmi 2002 a 2011 v %

Zdroj: World bank, vlastné spracovanie

Z grafu (3.1) je zrejmé, že medzi rokmi 2002 a 2011 vo všetkých krajinách klesla hranica chudoby meraná ako percento populácie žijúce pod úrovňou 2 dolárov na deň. Spomedzi krajín BRICS je na tom najhoršie India, kde v roku 2011 žilo až 68,7 % ľudí pod hranicou chudoby. Najlepšie je na tom Rusko, kde v roku 2011 žije pod hranicou chudoby iba 0,05 % populácie. Najlepšie sa spomedzi krajín BRICS vysporiadava s daným problémom Čína, kde sa tento ukazovateľ znížil o 21,4 p.b., ale stále skoro tretina populácie žije pod hranicou chudoby.

¹⁴ Svetová banka definuje chudobu v absolútnych číslach. Banka definuje extrémnu chudobu, ako percento populácie, žijúce za menej ako 1,25 dolárov za deň (v PPP) a miernu chudobu, ktorá je vyjadrená ako percento populácie žijúce po úrovňou 2 doláre na deň (v PPP).

4 Vplyv dlhovej krízy na krajiny BRICS

Nasledujúca kapitola sa zameriava na komparáciu dopadov dlhovej krízy na jednotlivé krajiny zoskupenia BRICS. Na začiatku šírenia krízy do sveta sa krajiny ako Rusko, Čína, ale aj India, Brazília, Juhoafrická republika a ostatné označovali ako krajiny, ktoré budú v pretrvávajúcom úpadku „lokomotívou“ svetového hospodárstva. Krajiny prijali odvážne stratégie ako, čo najlepšie predchádzať negatívnym dopadom a ako naštartovať národné ekonomiky v tomto ťažkom období. Čínske politické vedenie predložilo v októbri roku 2008 ambiciózny plán na stimulovanie domácej výroby a spotreby. Podľa ich slov je potrebné vystupňovať úsilie o zvýšenie domáceho dopytu, najmä spotreby, aby ostal finančný sektor a kapitálový trh stabilný. Čínska vláda má záujem zvýšiť ročné príjmy roľníkov na dvojnásobok, rozšíriť ich prístup k poľnohospodárskej technike a podporiť intenzifikáciu poľnohospodárstva. K uvedenému má prispieť aj možnosť voľne nakladať s pôdou od štátu a možnosť jej ďalšieho prenájmu. Čína má ďalej záujem využiť obdobie hospodárskeho útlmu na masívne investície do modernej infraštruktúry, ktorá v budúcnosti umožní rozsiahlu industrializáciu nerozvinutých regiónov. Podľa Jörga Wuttkeho¹⁵ vyjde Čína z krízy omnoho silnejšia a odolnejšia a stane sa tak dôležitejšou pre nadnárodné spoločnosti. Kríza podľa jeho slov celkovo nezasiahne Čínu až tak silno ako iné krajiny, a to hlavne kvôli jej nízkej zadlženosti v medzinárodnom meradle a reštriktívnym pravidlám voči zahraničným investorom (SME, 2013).

Pri porovnávaní vybraných indikátorov z rôznych oblastí sú zrejmé spoločné charakteristiky, ktoré naznačujú veľký rozvojový potenciál krajín BRICS, ale taktiež rozdielov, ktoré predurčujú, že každá z ekonomík bude na ceste za rozvojom postupovať špecifickým spôsobom a bude sa musieť vyrovnávať s odlišnými problémami. V oblasti vybraných hospodárskych ukazovateľov práca uvádza taktiež údaje za USA, ako jednu z najrozvinutejších ekonomík na svete a EU27. Môže sa tak porovnať ekonomika BRICS (emerging markets) a zástupcami najrozvinutejších ekonomík sveta. Krajiny BRICS budú komparované na základe vybraných makroekonomických indikátorov (reálne HPD na obyvateľa, tempo rastu reálneho HDP, inflácia a nezamestnanosť) a vonkajších ekonomických vzťahov.

¹⁵ prezident európskej obchodnej komory

4.1 Komparácia krajín BRICS na základe vybraných makroekonomických indikátorov

Tabuľka (4.1) znázorňuje prehľad základných ekonomických údajov za rok 2011 v štátoch BRICS. Juhoafrická republika je ekonomikou s najmenším reálnym HDP a najvyššou mierou nezamestnanosti, ktorá dosahuje 24,9 % z celkového množstva ekonomicky aktívneho obyvateľstva. V ostatných krajinách miera nezamestnanosti neprekročila hranicu 10 %. Najvyšší podiel reálneho HDP na obyvateľa dosahuje Rusko s 13089,3 USD na obyvateľa, po ktorom nasleduje Brazília s 12593,9 USD. Najnižší podiel HDP na obyvateľa (1488,5 USD) dosahuje v roku 2011 India. Ďalším problémom, s ktorým sa India stretáva je vysoká úroveň inflácie¹⁶, ktorá dosahuje 8,9 % a je najvyššia spomedzi krajín BRICS.

Tabuľka 4.1 Základné ekonomické údaje za rok 2011

Vybrané indikátory	Brazília	Rusko	India	Čína	Juhoafrická republika
Reálne HDP (v mil. USD)	2476652,2	1857769,7	1847976,7	7318499,3	408236,8
HDP/obyv. (v USD)	12593,9	13089,3	1488,5	5444,8	8070,0
Populácia (v tis.)	196655,0	141930,0	1241492,0	1344130,0	50586,8
Inflácia (%)	6,6	8,4	8,9	5,4	5,0
Nezamestnanosť (%)	6,7	7,5	9,4	4,1	24,9

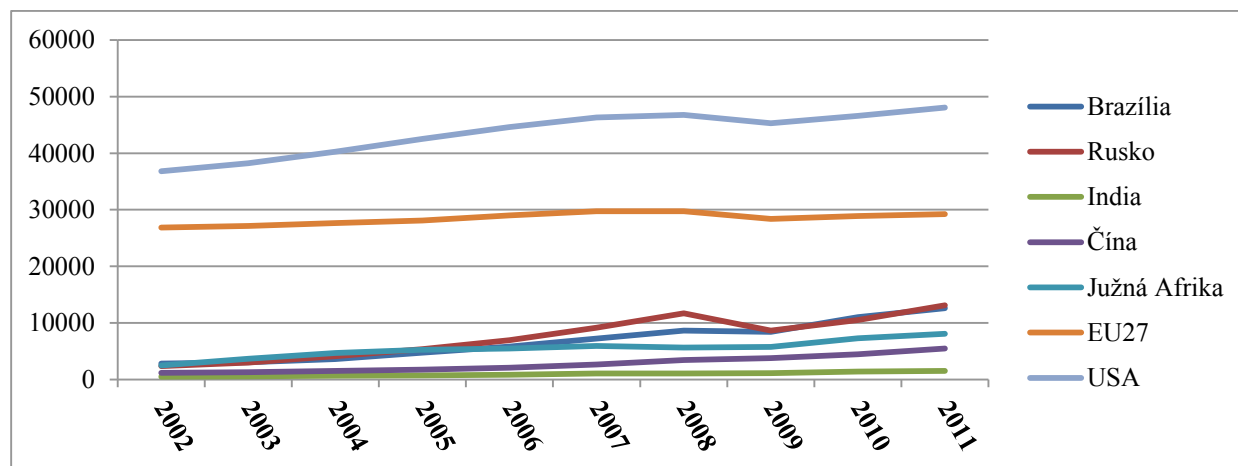
Zdroj: Word Bank, vlastné spracovanie

4.1.1 Vývoj HDP na obyvateľa v krajinách BRICS

Hrubý domáci produkt na obyvateľa resp. na hlavu sa využíva hlavne pri medzinárodnom porovnaní ekonomickej úrovne v jednotlivých krajinách. Výpočet je uskutočnený ako pomer reálneho HDP a počtu obyvateľstva v danej krajine. Nasledujúci graf (4.1) zaznamenáva vývoj reálneho HDP na obyvateľa v krajinách BRICS, EU27 a USA v rokoch 2002 až 2011 (Slovenský štatistický úrad, 2013).

¹⁶ Inflácia je vyjadrená ako tempo rastu spotrebiteľských cien

Graf 4.1 Vývoj HDP na obyvateľa v krajinách BRICS, EU27 a USA v rokoch 2002 – 2011

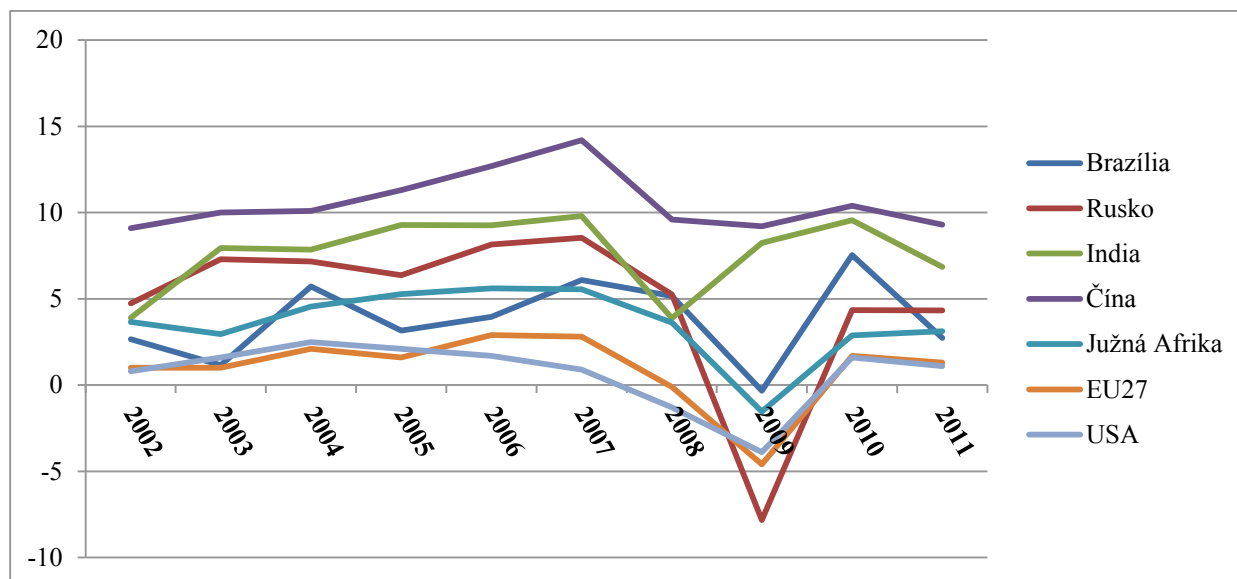
Zdroj: World bank, vlastné spracovanie.

Graf (4.1) znázorňuje vývoj reálneho HDP na obyvateľa v krajinách BRICS, EU27 a USA. Je zrejmé, že ani jedna krajina nedosahuje také vysoké hodnoty ako dosahuje EU27 a USA. Rusko, ktoré vykazuje najlepšie hodnoty spomedzi krajín BRICS, tvorí len 25 % HDP na obyvateľa v USA. Aj keď krajiny BRICS vykazujú vysokú dynamiku rozvoja a už teraz patria podľa celkovej výšky reálneho HDP medzi najväčšie ekonomiky sveta, stále sú ich obyvatelia v priemere omnoho chudobnejšími ako obyvatelia v rozvinutých krajinách. V priemere tvorí HDP na obyvateľa v krajinách BRICS len 10,7 % HDP na obyvateľa v USA a 16,4 % HDP na obyvateľa v EU27. Rovnaký vývoj by mal pretrvávajúť pod MMF aj do roku 2050. Rozdelenie príjmov medzi obyvateľov krajín BRICS je výrazne nerovnomerné. Z grafu (3.1) je zrejmé, že najvyšší príjem na obyvateľa dosahuje Rusko, ako bolo vyššie spomenuté, ktoré patrí medzi krajiny s vyšším stredným príjmom podľa klasifikácie Svetovej banky. Naopak najnižšie reálne HDP na obyvateľa dosahuje India, ktorá je radená medzi krajiny s nízkym príjmom. Jej HDP na obyvateľa tvorilo v roku 2011 iba 3 % HDP na obyvateľa USA.

4.1.2 Vývoj ekonomického rastu v krajinách BRICS

Pri prvotnej definícii štátov BRICS ako najpotencionalnejších ekonomík na svete v roku 2002 podľa agentúry Goldman Sachs bolo jedným zo spoločných znakov tempo rastu reálneho HDP, pretože podľa neho sa môže porovnať rýchlosť vývoja jednotlivých ekonomík. Nasledujúci graf (4.2) znázorňuje tempá rastu jednotlivých krajín BRICS, EU27 a USA v rokoch 2002 až 2011.

Graf 4.2 Vývoj tempa rastu reálneho HDP v krajinách BRICS, EU27 a USA v %

Zdroj: World Bank, vlastné spracovanie

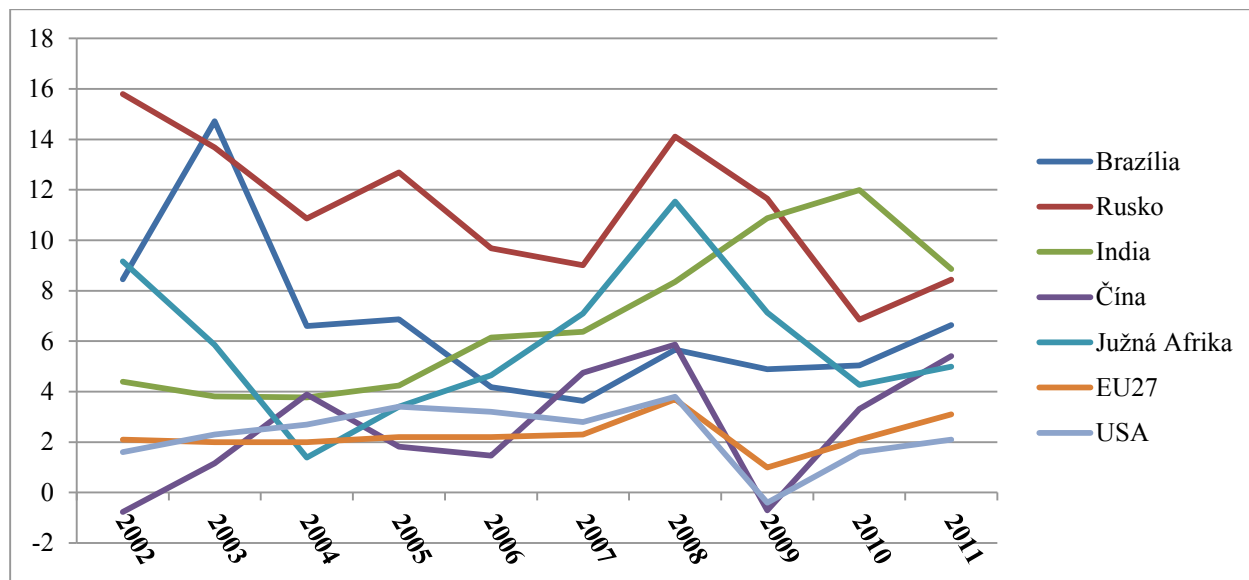
Z grafu (4.2) je zrejmý rovnaký trend vo vývoji krajín BRICS, EU27 a USA, čo je dané celosvetovou globalizáciou a vzájomnou previazanosťou jednotlivých ekonomík. Prepád v tempe rastu reálneho HDP v roku 2009 je spôsobený prepuknutím svetovej hospodárskej a finančnej krízy v roku 2008, teda poklesom globálneho dopytu. Najdynamickejší rast podľa grafu (4.2) dosahuje Čína, ktorá sa najlepšie vysporiadala s krízou a India, ktorých ekonomiky počas celého sledovaného obdobia dosahovali pozitívne tempá rastu. Najväčší prepád zaznamenalo Rusko, ktoré v roku 2009 vykazovalo pokles reálneho HDP o -7,8 %. Je zaujímavé porovnať rast rozvojových ekonomík BRICS s rozvinutými ekonomikami EU27 a USA, v ktorých sa reálne HDP v roku 2009 znižuje okolo 4 %. Čím viac je krajina rozvinutá, tým viac má ekonomický rast tendenciu znižovať svoju dynamiku. Naopak v krajinách, ktoré sa začínajú rozvíjať, sa ukrýva veľký potenciál pre dynamický rast. Na druhej strane často hrozí rozvojovým ekonomikám to, že nedokážu zaistiť priaznivé podmienky pre rast a tým nenapĺňajú svoj potenciál.

4.1.3 Vývoj inflácie v krajinách BRICS

Práca sa zameriava na vývoj inflácie, ktorá sa vypočítava na základe indexu spotrebiteľských cien. Index spotrebiteľských cien tovarov a služieb (životných nákladov) pre všetky domácnosti charakterizuje cenový vývoj v celospoločenskom priemere. Indexy

spotrebiteľských cien (životných nákladov) sa vypočítavajú aj pre vybrané typy sociálnych skupín domácností - zamestnancov, dôchodcov a za skupinu nízkopríjmových domácností.¹⁷ Nasledujúci graf (4.3) znázorňuje vývoj inflácie v krajinách BRICS, EU27 a USA.

Graf 4.3 Vývoj inflácie v krajinách BRICS, EU27 a USA v %

Zdroj: World bank, vlastné spracovanie

Podľa grafu (4.3) má dlhodobu najvyššiu ročnú mieru inflácie (priemerných spotrebiteľských cien) Rusko, ktoré dosiahlo v roku 2002 najvyššiu mieru inflácie za sledované obdobie 15,8 %. Stratégia rozvoja v Rusku sa opiera o vysoké investície do školstva, vedy a ďalších oblastí, čím sa objem v ekonomike zvyšuje. Obavy z rastúcej miery inflácie panujú taktiež v Indii, ktorá v roku 2002 patrila po Číne ku krajine, ktorá dosahovala najnižšej miery inflácie (4,4 %) a už v roku 2010 dosahovala najvyššej miery inflácie (12 %). Inflácia v roku 2007 výrazne stúpala aj v Číne, kde bol prekročený 3 % inflačný cieľ národnej banky, čo bolo

¹⁷ Index spotrebiteľských cien je indexom Laspeyresovho typu:

$$I = \frac{\sum \frac{p_1}{p_0} \cdot p_0 q_0}{\sum p_0 q_0} \cdot 100$$

p_1 – cena tovaru (služby) v sledovanom (bežnom) období,

p_0 – cena tovaru (služby) v základnom období,

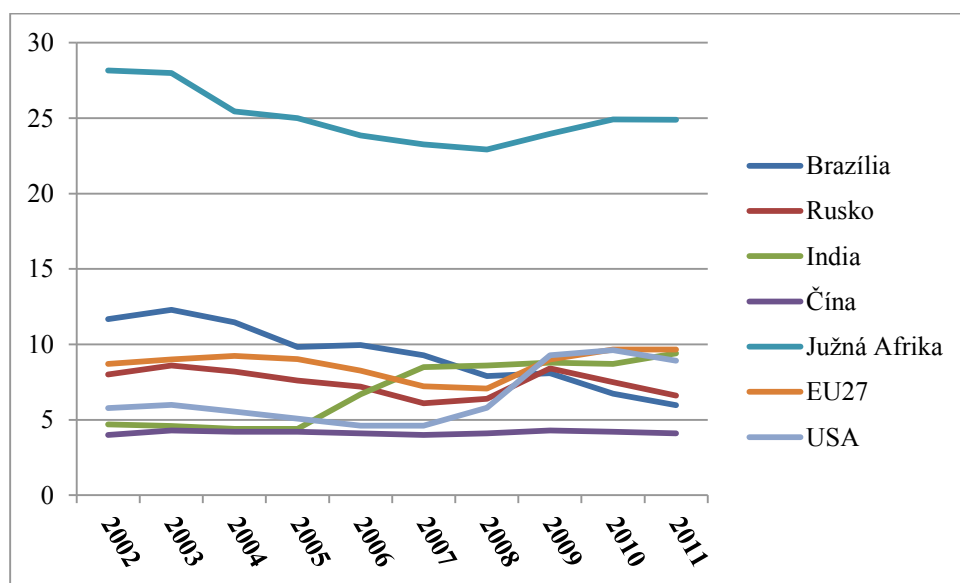
$p_0 q_0$ – predané (realizované) množstvo tovaru (služby) v základnom období

spôsobené rastom cien potravín. Podľa BBC (2012) miera inflácie rástla i napriek zvyšovaniu úrokovej miery a ďalším vládnym opatreniam, ktoré mali zabrániť prehrievaniu ekonomiky. Aj napriek tomu, že Brazília zažila na počiatku 90. rokov hyperinfláciu, od tej doby sa jej podarilo obnoviť stabilitu a v roku 2007 dosiahla výška inflácie 3,6 % (kedy bol splnený inflačný cieľ centrálnej banky 4,5 %), čo bola najnižšia za sledované obdobie. Rast Brazílskej a Indickej inflácie bol spôsobený rastom cien potravín, rovnako ako v Číne. Od roku 2010 sa vo všetkých krajinách BRICS okrem Indie zvyšuje miera inflácie a preto by sa krajiny Brazília, Rusko, Čína a Juhoafrická republika zamerali na politiku cenovej stability (MZV ČR, 2012).

4.1.4 Nezamestnanosť v krajinách BRICS

Ukazovateľ, ktorý hovorí o stave a vývoji nezamestnanosti sa nazýva miera nezamestnanosti. S ohľadom na veľkosť populácie krajín BRICS, je v týchto krajinách veľký počet práceschopného obyvateľstva bez zamestnania, čo podnecuje sociálne nepokoje. Z hľadiska posilňovania domácej spotreby je potrebné zvyšovanie zamestnanosti v týchto krajinách. V súvislosti s poklesom globálneho dopytu po vývozoč krajín BRICS sa problém nezamestnanosti vyostreje. V nasledujúcom grafe (4.4) je znázornený vývoj miery nezamestnanosti v krajinách BRICS, EU27 a USA.

Graf 4.4 Vývoj miery nezamestnanosti v krajinách BRICS, UE27 a USA v %

Zdroj: MMF, vlastné spracovanie

Z grafu (4.4) je zrejmé, že najväčšiu mieru nezamestnanosti dosahuje Južná Afrika, kde bez práce v roku 2011 bolo 24,9 % celkového práceschopného obyvateľstva. Za Južnou Afrikou spomedzi krajín BRICS nasleduje India s mierou nezamestnanosti v roku 2011 9,4 %. Nezamestnanosť je veľkým problémom od roku 2007 aj pre takú rozvinutú ekonomiku ako je USA a EU27 a stáva sa pre ne chronickým problémom. Najnižšiu nezamestnanosť z krajín BRICS je v Číne, kde počas celého sledovaného obdobia nevystúpila miera nezamestnanosti nad 4,3 %. Je nutné ale opomenúť, že hodnoty miery nezamestnanosti v Číne sú skreslené, pretože vypovedajú iba o nezamestnanosti v mestských oblastiach. Na krajiny BRICS sa sústreďuje globálna pozornosť vďaka tomu, že predstavujú najrýchlejšie rastúce ekonomiky sveta. Európska výskumná agentúra Effectory (2012) uskutočnila výskum medzi 11 tisíc zamestnancami z 35 krajín a predstavila jeho výsledky v podobe Globálneho indexu zapojenia zamestnancov. V ponímaní práce zamestnancami z rozličných krajín sa prejavili podstatné rozdiely. Lídrom tohto prieskumu sa stala India. Zamestnanci indických spoločností sa ukázali ako najspokojnejší vo všetkých oblastiach. Táto krajina získala 7,3 bodov z pohľadu všeobecného vnímania práce zamestnancami, pritom priemerné bodové hodnotenie vo všetkých krajinách sveta je 6,6. U indických zamestnancov veľké lipnutie na organizácii, v ktorej pracujú, sa hodnotí bodom 7,3 oproti priemernému globálnemu hodnoteniu 6,1. Je zaujímavé, že veľké bodové hodnotenie získala aj pripravenosť zamestnancov z Indie zmeniť sa (7,8 v porovnaní s 7,1 v celom svete) a ich orientácia na klienta (7,8 v porovnaní s 7,2 v celom svete) (RB, 2012). Čo sa týka Číny, tak pre túto krajinu sú charakteristické najnižšie ukazovatele spomedzi všetkých krajín BRICS. Všeobecné vnímanie svojej práce v tejto krajine je nižšie, ako všeobecné celosvetové 6,3 oproti 6,6. Pripravenosť meniť sa a orientácia na klienta je na celý bod nižšia ako v Indii – po 6,8. Celkovo ukazovatele, získané v dôsledku skúmania zamestnancov čínskych spoločností sú nižšie ako celosvetové. Jedinou výnimkou bola téma líderstva – 6,3 bodu v porovnaní s priemerným celosvetovým ukazovateľom. Zamestnanci brazílskych spoločností obsadili druhé miesto z krajín BRIC podľa počtu získaných vo výskume Effectory bodov, ruských - tretie. Konkrétne, všeobecné vnímanie práce, lipnutie na organizácii, pripravenosť meniť sa a orientácia na klienta v Brazílii je trochu vyššia, ako v priemere vo všetkých krajinách, v tom čase ako v Rusku tieto ukazovatele sú nižšie priemeru celosvetovej úrovne. „Je to zrejme podmienené tým, že každá krajina je unikátna. Rozdiely medzi nimi sú čiastočne spojené s kultúrnym zázemím a náboženstvom“ (Lupták, 2006).

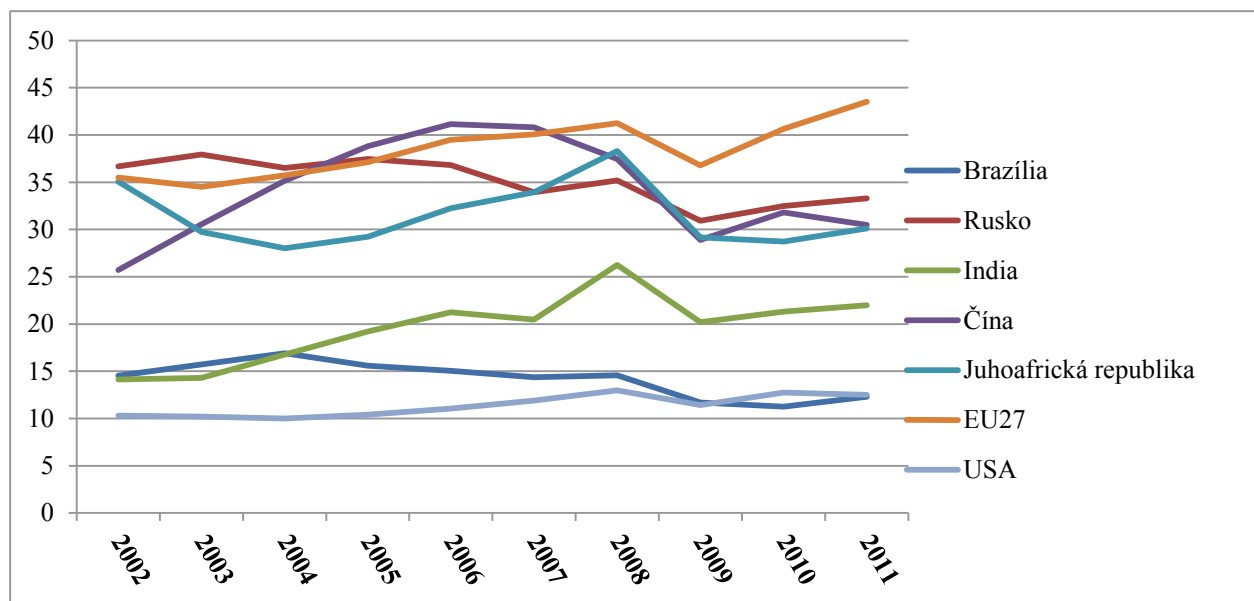
4.2 Komparácia krajín BRICS na základe vonkajších ekonomických vzťahov

Nasledujúca podkapitola sa zameriava na komparáciu štátov BRICS vo vonkajších ekonomických vzťahoch, kde bude rozobraný vývoj podielu exportu štátov BRICS na reálnom HDP, export import a PZI (tuzemské a zahraničné).

4.2.1 Vývoj podielu exportu a importu krajín BRICS

Otvorenosť ekonomiky môžeme merať pomocou ukazovateľa, ktorý nazývame stupeň otvorenosti ekonomiky. Kvantitatívne ho možno merať podielom exportu alebo importu na hrubom domácom produkte krajiny. Nasledujúci graf (4.5) ukazuje vývoj otvorenosti krajín BRICS, EU27 a USA.

Graf 4.5 Vývoj podielu exportu na reálnom HDP krajín BRICS, EU27 a USA v %

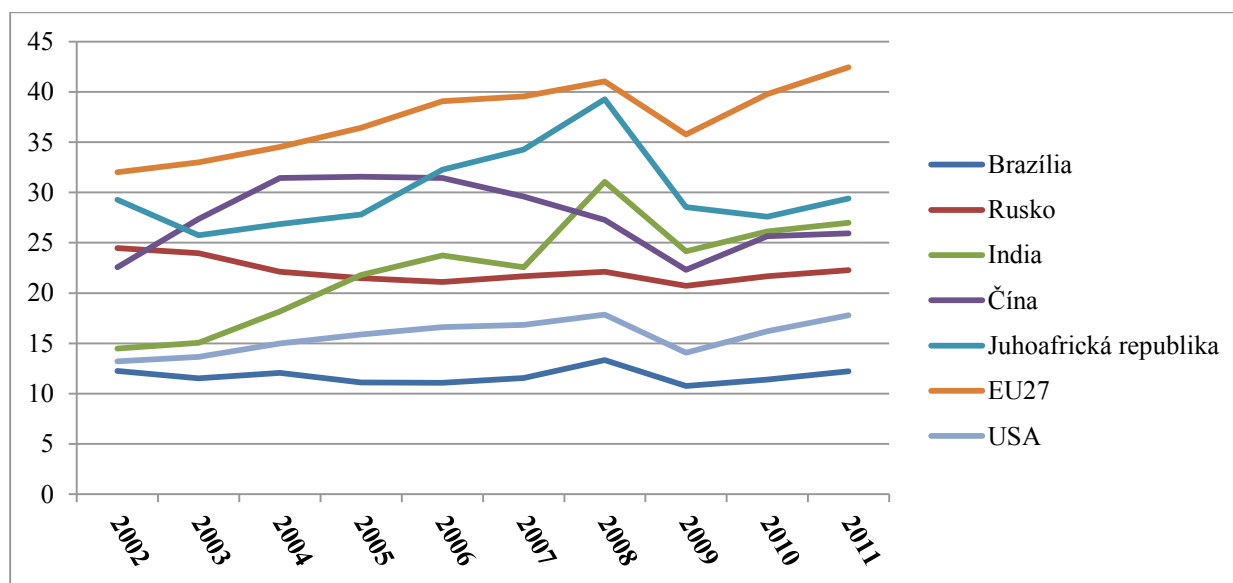
Zdroj: Word bank, vlastné spracovanie

V rámci krajín BRICS dosahuje pri tomto indikátore najhoršie výsledky Brazília, ktorá podľa grafu (4.5) dosahovala v roku 2011 len 12,3 % podiel exportu na HDP. Z komoditného hľadiska má na brazílskych vývozoch najväčší podiel ropa. Brazília ďalej vyváža železnú rudu, lietadlá, osobné automobily, drevenú buničinu, a mobilné telefóny. Brazília je najväčším svetovým producentom cukru a alkoholu na báze cukrovej trstiny, kávy a ovocných štiav. Taktiež je vedúcim vývozcom sóje, hovädzieho a kuracieho mäsa, tabaku a koží. K významným krajinám vývozu patria krajiny východnej Európy, Afriky, Latinskej Ameriky, Ázie a Oceánie.

Z grafu (4.5) je zrejmé, že najotvorenejšou ekonomikou spomedzi krajín BRICS je v roku 2011 Rusko s 33,3 % podielom exportu na reálnom HDP. Ruský export je silne orientovaný na palivá a kovy. Najviac ruských exportov smerovalo do EU, konkrétne do Holandska, Talianska a Nemecka. Nad hranicu 30 % sa dostala ešte Čína a Juhoafrická republika. Štruktúra vyvázaných produktov Číny pestrá. Od výrobkov s nízkou pridanou hodnotou, ako napríklad textilné výrobky, až po technologicky náročné high-tech výrobky, ako počítače a počítačové komponenty, či telekomunikačné zariadenia. Najdôležitejší čínsky obchodný partneri je Európska únia, USA, Japonsko, Hongkong, Kórejská republika, Tajvan, Rusko, Singapur, Malajzia, Austrália, India, Thajsko. V poslednom čase získava India čoraz väčší význam ako vývozca služieb (MMF, 2012).

Z grafu (4.5) je taktiež jasné, že v roku 2009 poklesol podiel exportu na HDP vo všetkých sledovaných krajinách, čo bolo do značnej miery zapríčinené globálnou hospodárskou krízou. Ak sa porovnávajú krajiny BRICS s rozvinutými krajinami ako je USA a EU27, tak sú zreteľné jasné rozdiely, keďže podiel exportu na HDP je v USA druhý najnižší spomedzi pozorovaných krajín (v roku 2011 dosahuje podiel exportu na HDP iba 12,5 %) a podiel exportu na HDP v EU27 je najvyšší (v roku 2011 dosahuje podiel exportu na HDP až 43,5 %).

Graf 4.6 Vývoj podielu importu na reálnom HDP krajín BRICS, EU27 a USA v %

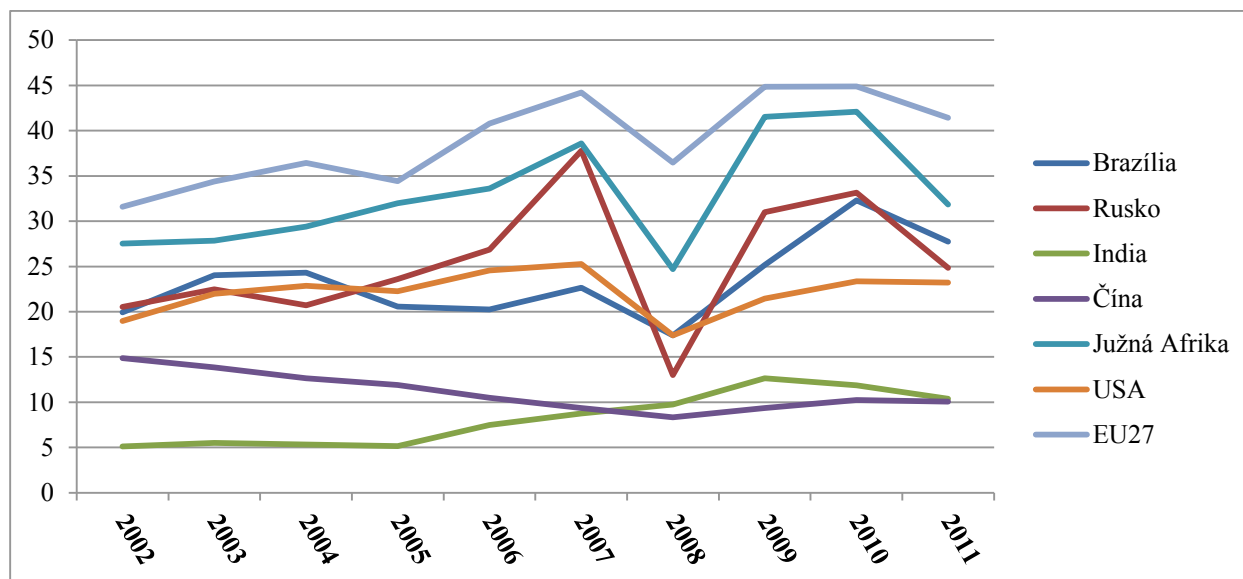
Zdroj: World bank, vlastné spracovanie

Z grafu (4.6) znázorňujúci vývoj podielu importu na reálnom HDP je zrejmé, že najväčším importérom (z tohto hľadiska) spomedzi krajín BRICS je Juhoafrická Republika tesne nasledovanou Indiou a Čínou. Tu je nutné opomenúť, že do roku 2001 boli dovozy do Číny spojené s množstvom netarifných opatrení ako sú licencie a dovozné kvóty. V súvislosti so vstupom do WTO v decembri 2001 sa počet netarifných opatrení postupne znižuje a tým pozitívne stimuluje import. Najnižší podiel importu na HDP zaznamenáva počas sledovaného obdobia Brazília, ktorá sa drží pod hranicou 15 %. Ak porovnáваме krajiny BRICS s rozvinutými ekonomikami USA a EU27, tak sú obdobne ako pri podieloch exportu zreteľné rozdiely, keďže USA má po Brazílii najnižší podiel importu na HDP a EU27 naopak najvyšší podiel. Taktiež je z grafu (4.6) zreteľný vplyv globálnej krízy v roku 2009, keď pri každej zo sledovaných ekonomík klesá podiel importu na reálnom HDP. Čína figuruje v rebríčku najväčších importérov priemyselného tovaru, v roku 2011 sa nachádza na 3. mieste po EU a USA (Rusko je na 11. mieste). Vysoké ceny ropy by mohli brzdiť Čínu a Indiu, ktoré vzhľadom k prudkému rozvoju hospodárstva spotrebovávajú stále viac ropy a ďalších energetických zdrojov. Krajiny BRICS majú veľmi významné postavenie v mnohých oblastiach medzinárodného obchodu a je zrejmé, že ich vplyv bude aj naďalej narastať (MMF, 2011).

4.2.2 Vývoj PZI v krajinách BRICS

Súčasne s dynamickým rastom rozvojových ekonomík rastie záujem firiem vstúpiť na tieto trhy, ktoré skrývajú veľký potenciál. Globálne pôsobiace nadnárodné spoločnosti často volia ako formu vstupu na rozvíjajúce sa trhy PZI. Krajiny skupiny BRICS tvoria atraktívny cieľ pre zahraničných investorov, pretože sa jedná o veľké odbytiská, ktoré sa dynamicky rozvíjajú. Nasledujúci graf (4.7) znázorňuje vývoj podielu zahraničných PZI na HDP v krajinách BRICS, EU27 a USA v rokoch 2002 až 2011.

Graf 4.7 Vývoj podielu zahraničných PZI na HDP v krajinách BRICS v %

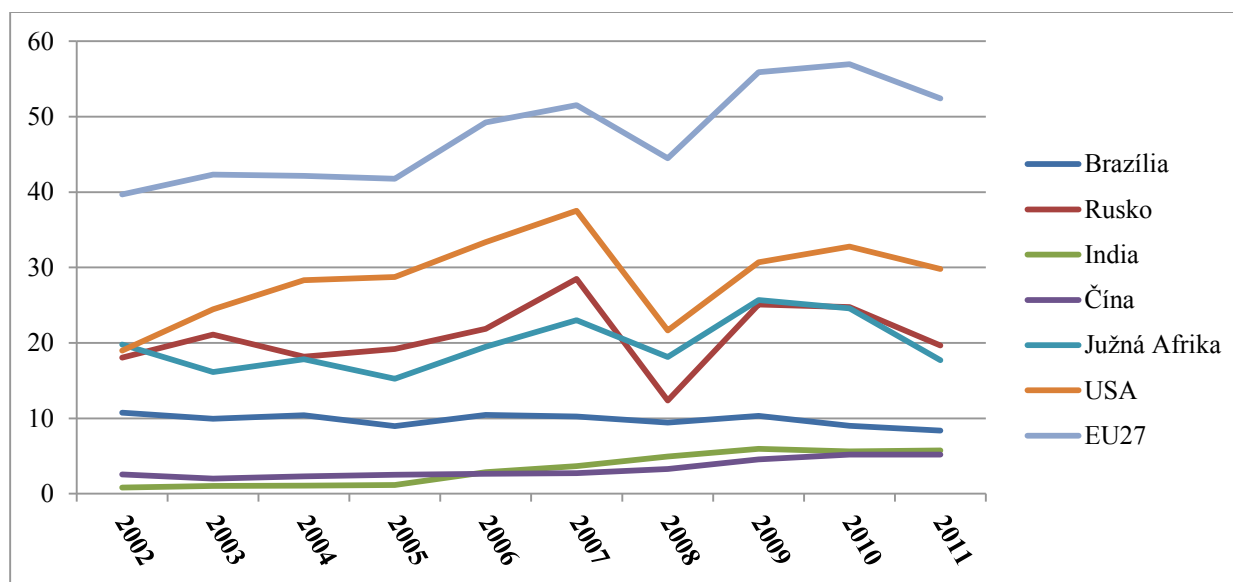
Zdroj: Word bank, vlastné spracovanie

Ak sa porovnávajú krajiny BRICS s rozvinutými ekonomikami ako ekonomiky USA a EU27, môžeme zaznamenať podľa grafu (4.7) podobný útlm v roku 2008. Ako je zrejmé z grafu (4.7) najzaujímavejšou krajinou spomedzi krajín BRICS je Južná Afrika, ktorá zaznamenáva najvyšší podiel zahraničných investícií na HDP. V roku 2010 dosiahol podiel PZI na reálnom HDP až 42,1 %. Čínska ekonomika je väčšinou medzinárodných firiem hodnotená ako obľúbená destinácia investícií. Tento jav je dôsledkom nízkych pracovných nákladov v Číne, rýchlo prebiehajúca industrializácia a jej rapídny otváraním sa okolitému svetu. Aj keď sa čínska vláda snaží investorov lákať do vnútrozemia na rôzne daňové úľavy, stále prevažná väčšina investičných tokov miery do pobrežných provincií. India do roku 2008 zaznamenáva vysokú expanziu v oblasti PZI, pričom bola v roku 2008 vyhlásená za šiestu najatraktívnejšiu krajinu pre zahraničných investorov. Indická vláda vytvára pre zahraničné PZI priaznivú klímu, čím sa snaží povzbudiť ich rast. Navzdory tomu sa ale príliv PZI do Indie od roku 2009 znižuje a nachádza sa pod svojim potenciálom, hlavne kvôli pretrvávajúcim problémom v oblasti podnikania. Vláda by mala pristúpiť k privatizáciám, zlepšiť infraštruktúru a vytvoriť pružnejšie pracovné právo (Economist Intelligence Unit, 2010).

Vláda Brazílie sa taktiež snaží prilákať do krajiny zahraničných investorov a snaží sa tak zaviesť opatrenia, ktoré by priaznivo podporovali príliv kapitálu. Inflačný cieľ stanovený

centrálnou bankou pomáha držať infláciu na prijateľných hodnotách, volatilita menového kurzu sa znižuje, reálne príjmy rastú a znižujú sa úrokové miery. Najväčším investorom, ktorý investuje do Brazílie je USA (BCB, 2012). V roku 2009 zaznamenalo silný prílev investícií taktiež Rusko, kedy podiel PZI na HDP tvoril 37,8 %. Rusko láka zahraničných investorov na rozsiahle tržné príležitosti, rastúce spotrebné výdaje domácností a bohaté zdroje nerastných surovín. Najviac investícií miery do oblasti obchodu, dopravy, komunikácií, energetického sektory a potravinárskeho priemyslu (OECD, 2013).

Graf 4.8 Vývoj podielu PZI v zahraničí na HDP v krajinách BRICS v %

Zdroj: Word bank, vlastné spracovanie

Rozvíjajúce sa aktivity krajiny v oblasti priamych investícií do zahraničia zvyčajne znamená nahromadovanie bohatstva či strategické umiestňovanie kapitálu. Podľa grafu (4.8) je zrejmý podobný útlm v roku 2008 ako pri priamych investíciách smerujúcich do tuzemska. Najvýznamnejším investorom spomedzi krajín BRICS je Rusko. Ďalším významným investorom je aj Južná Afrika. India, ktorá má veľkú zásobu devízových rezerv a stále sa u nej zvyšuje dopyt po energetických surovinách (hlavne po ropu) nedosahuje vysokého podielu svojich priamych investícií v zahraničí. V roku 2011 sa tento podiel priamych investícií v zahraničí pohyboval okolo 5,7 % reálneho HDP. Tieto aspekty z nej preto činia veľmi dôležitý zdroj investícií pre krajiny z Afriky, Latinskej Ameriky a Strednej Ázie, ktoré majú veľké množstvo nerastných surovín. S rozvojom Indie narastajú aj indické priame investície do zahraničia. V oblasti

priamych zahraničných investícií do zahraničia krajiny BRICS zaostávajú za rozvinutými ekonomikami USA a EU27. V roku 2011 dosahoval priemer podielu priamych investícií v zahraničí k reálnemu HDP približne o 20 p.b. menej ako USA a o 40 p.b. menej ako EU27.

4.3 Rastový potenciál krajín BRICS

Brazília a Rusko majú bohaté zásoby nerastných surovín a energetických zdrojov a ich postavenie vo svete, kde prevažuje závislosť od komodít a energií, sa bude neustále upevňovať. Tak sa zároveň bude zvyšovať aj ich geopolitický vplyv v americkom a euroázijskom regióne. Týchto päť krajín tvorí zoskupenie s obrovskou silou. Ich vlády spozorovali tento nesmierny rastový potenciál a prevzali západný spôsob realizácie podnikateľských aktivít. Krajiny BRICS zaberajú okolo 30 % svetovej rozlohy a žije v nich približne 43 % všetkých obyvateľov zeme a ich ročný produkt sa pohybuje niekde okolo hranice 10 000 miliárd USD. Podľa ekonomických odhadov ich podiel vo svetovom hospodárstve vzrastie v každej oblasti a ich HDP by mal do roku 2050 dvojnásobne vzrásť. Hospodársky rast krajín BRICS už radu rokov výrazne presahuje západné rozvinuté ekonomiky, pričom kríza tieto rozdiely ďalej akcentuje. Rozvíjajúce sa ekonomiky BRICS majú značný rastový potenciál a očakáva sa od nich, že sa v budúcnosti budú radíť medzi najvýznamnejšie ekonomiky na svete. Potenciál pre budúci rast sa dá vyjadriť ukazovateľom HDP na obyvateľa. Rozvíjajúce sa ekonomiky postupom času konvergujú (približujú sa) k rozvinutým krajinám zvyšujúcim sa bohatstvom, čo sa odráža v ukazovateli HDP na obyvateľa. Krajiny BRICS majú priestor pre rast aj podľa analýzy priemerného veku obyvateľa. Nižší priemerný vek naznačuje viac práceschopných obyvateľov, nižšiu sociálnu záťaž pre štát a teda vyšší priestor pre ekonomický rast krajiny. Napríklad priemerný vek v Indii je 26,5 rokov, zatiaľ čo v EÚ je to 45,3. Starnutie populácie povedie k tomu, že si rozvinuté krajiny budujú sociálnu záťaž, ktorá bude brzdiť ekonomický rast. Obyvatelia rozvojových krajín tak postupne bohatnú a rastie aj ich konkurencieschopnosť. Tým rastú firmám tržby aj zisky, čo pozitívne pôsobí na kapitálové trhy (OECD, 2010).

4.4 Summity krajín BRICS

Krajiny BRICS sa začali oficiálne stretávať iba nedávno. Krajiny netvorí jednotný hospodársky blok, ale snažia sa o užšiu spoluprácu, aby svoj hospodársky potenciál mohli využiť aj geopoliticky.

4.4.1 Výsledky summitu v Rusku

V ruskom Jekaterinburgu sa 16. júna 2009 zišli štyria zástupcovia vedúcich rozvojových trhov, teda Brazílie, Ruska, Indie a Číny. Bolo to ich prvé oficiálne stretnutie, na ktorom diskutovali o tom, ako znížiť svoju závislosť na USA. V tomto ohľade sa dohodli na tom, že by bolo dobré sa odpútať od doláru a teda viac diverzifikovať svetový menový systém a požadujú väčšie zastúpenie rozvojových krajín v globálnych finančných inštitúciách. Zástupcovia jednotlivých krajín upozornili na to, že by mali dostať viac hlasov v MMF (Brazília bola v roku 2009 siedmou najväčšou ekonomikou sveta¹⁸ a mala len 1,38 % podiel z celkového počtu hlasov v Rade MMF, oproti Belgicku, ktoré má až 2,09 % podiel hlasov, pričom veľkosť jej ekonomiky je tretinová oproti Brazílii). Na tomto summite sa zišli prezident Brazílie Luiz Inacio da Silva, prezident Ruska Dmitri Medvedev, prezident Číny Hu Jintao a predseda vlády Indie Manmohan Singh (DW Word, 2009).

4.4.2 Výsledky summitu v Brazílii

Druhý summit sa konal 15. apríla 2010 v hlavnom meste Brazílie Brazil. Aj na tomto summite pokračovali diskusie o tom, ako by sa dala oslabiť závislosť svetového obchodu na dolári. Zástupcovia krajín BRICS hovorili o tom, že východiskom bude zapojiť do medzinárodného systému viac lokálnych mien. Taktiež boli rozoberané otázky ohľadom finančnej krízy. V tejto súvislosti sa pod veľkým otáznikom ocitli niektoré normy a princípy, pôsobiace vo sfére riadenia svetovou ekonomikou a finančným systémom. Brazília, India Čína deklarovali obzvlášť dobré výsledky v oblasti obnovovania ekonomiky, keďže sa v priebehu svetovej finančnej krízy nestretávali s takými problémami, aké riešili západné krajiny (Český rozhlas, 2010).

4.4.3 Výsledky summitu v Číne

Na summite na juhočínskom ostrove Chaj-nan dali krajiny BRICS svetu opäť na vedomie, že sa hlásia o vplyv na globálne záležitosti. V poradí tretí summit BRICS v roku 2011 sa okrem zmeny názvu z BRIC na BRICS zapíše do historických kroník aj otvorenými výzvami na reformy finančných, medzinárodných a politických štruktúr. Podľa signatárov deklarácie nastal čas na spravodlivejšie zastúpenie rýchlo sa rozvíjajúcich ekonomík na správe sveta. Skupinu BRICS znepokojoval dlhodobý osud dolára, pretože USA vedú dlhodobo ťažko

¹⁸ Ekonomická sila bola meraná ako veľkosť reálneho HDP

udržateľné deficity rozpočtu a obchodnej bilancie a pred ťažkými následkami ich zachraňuje len to, že dolár má štatút rezervnej meny. Štátne rozvojové banky krajín BRICS sa dohodli, že založia vzájomné úverové linky vo svojich menách. Schôdza sa dohodla na preskúmaní možností využívať v medzinárodnom systéme širšie takzvané Zvláštne práva čerpania (SDR), vnútornú zúčtovaciu menu Medzinárodného menového fondu. SDR teraz pozostáva z dolára, eura, japonského jenu a britskej libry a zástupcovia BRICS sa podľa účastníkov summitu zatiaľ nedohodli na tom či budú presadzovať, aby sa ďalšou zložkou SDR stal čínsky juan. Zoskupenie žiada pokračovať v dohodnutých reformách globálneho finančného systému, teda najmä v posilňovaní úlohy rozvojových krajín v MMF. Chce o tom rokovať v rámci skupiny G20, kam členovia BRICS tiež patria (Finweb, 2013).

4.4.4 Výsledky summitu v Indii

Štvrtý summit BRICS sa uskutočnil v Indii v meste New Dillí. Účastníci summitu (lídri Brazílie, Ruska, Indie, Číny a Južnej Afriky) si vymenili názory na stav celosvetovej ekonomiky, reformovanie inštitúcií globálnej moci a prerokovali otázky týkajúce sa medzinárodnej stability a bezpečnosti. Výsledky summitu BRICS boli zverejnené v Dillískej deklarácii. Za prítomnosti lídrov BRICS vedúci rozvojových bánk týchto krajín podpísali Všeobecnú dohodu o vzájomnom medzibankovom úverovaní v národných menách v rámci krajín BRICS a Multilaterálne dohody o potvrdených akreditívoch. Okrem toho do pozornosti účastníkov summitu bol poskytnutý dokument “Ekonomiky krajín BRICS: správa o Brazílii, Rusku, Indii, Číne a Južnej Afrike” (Veľvyslanectvo ruskej federácie v Slovenskej republike, 2013).

4.4.5 Výsledky summitu v Juhoafrickej republike

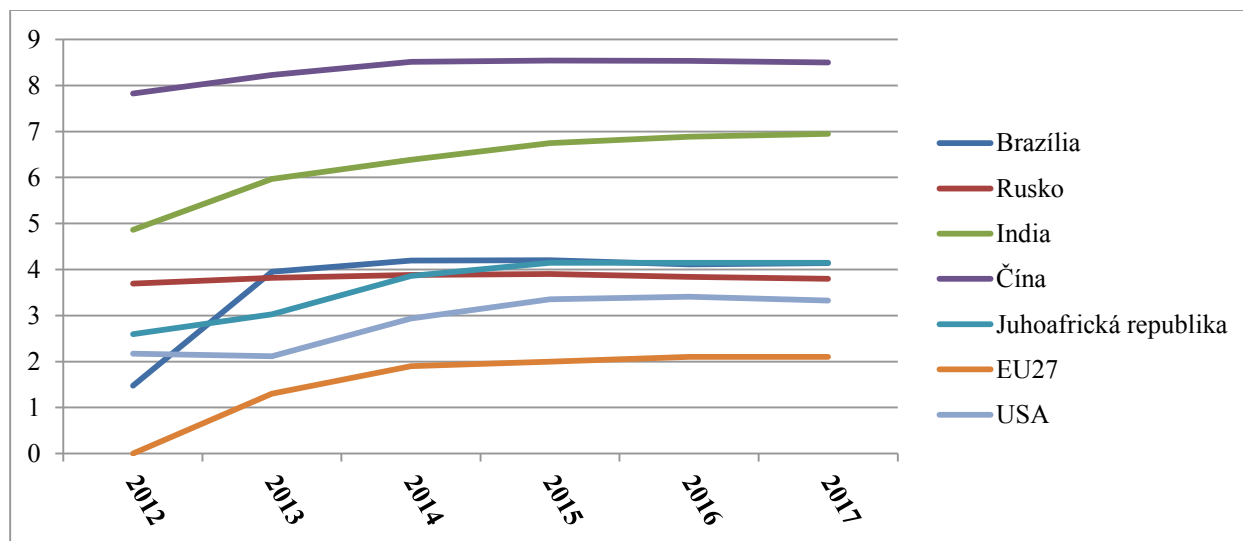
Piaty summit krajín BRICS sa konal 25.3. 2013 v Juhoafrickej republike v meste Durban. Predstavitelia krajín BRICS (prezident Číny Si Ťin-pching, prezidentka Brazílie Dilma Rousseff, prezident Ruska Vladimir Putin a premiér Indie Manmóhan Singh) podpísali Dohodu o multilaterálnej spolupráci a financovaní udržateľného rozvoja a Dohodu o multilaterálnom financovaní výstavby africkej infraštruktúry. Okrem toho vodcovia krajín BRICS vydali prehlásenie o založení podnikateľskej rady BRISC a zhodli sa na tom, že vytvoria Rozvojovú banku BRICS. Predstavitelia sa zhodli na tom, že súčasná medzinárodná finančná kríza stále ohrozuje svetovú ekonomiku, európska dlhová kríza sa naďalej zhoršuje a vývoj svetovej ekonomiky je stále neistý. Krajiny BRICS by si mali navzájom poskytovať viac príležitostí pre

obchod a investície, aby spoločne čelili rizikám. Taktiež bolo vydané spoločné prehlásenie, že ďalší summit sa bude konať v roku 2014 v Brazílii (China ratio international, 2013).

4.5 Krátkodobá predpoveď vývoja ekonomických ukazovateľov BRICS

Nasledujúci graf (4.9) znázorňuje predikciu MMF na tempo rastu HDP v krajinách BRICS. Predpoveď sa vytvára na prebiehajúci rok, kedy boli zostavené publikácie “Outlook Database” a päť nasledujúcich rokov, teda na roky 2012 až 2017.

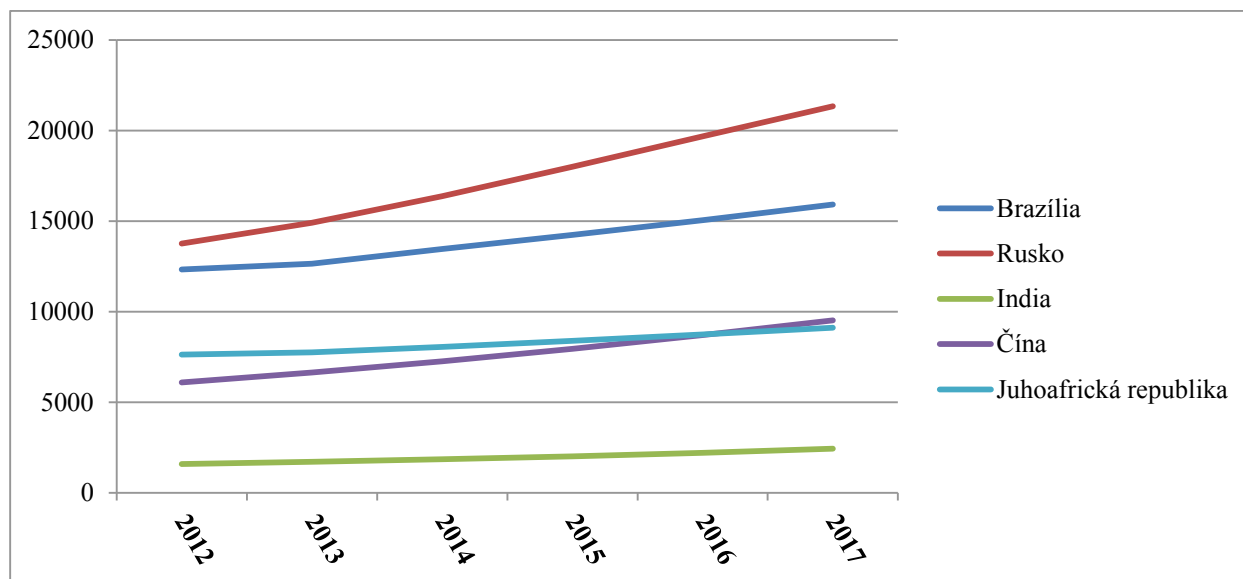
Graf 4.9 Predikcia tempa rastu reálneho HDP v krajinách BRICS, EU27 a USA v %

Zdroj: MMF, vlastné spracovanie

Najoptimistickejší výhľad tempa rastu reálneho HDP spomedzi krajín BRICS má podľa grafu (4.9) Čína s Indiou, ktoré značne prevyšujú nielen krajiny v zoskupení BRICS, ale aj USA a EU27. Taktiež je zrejmé, že všetky krajiny BRICS by mali rásť rýchlejšie ako rozvinuté ekonomiky USA a EU27. Najmenej optimistickejšie predpovede smerujú na Rusko a Juhoafrickú republiku, v ktorých je predpokladané tempo rastu okolo 4 %. Takýto vývoj je ale diskutabilný, pretože je otázne, do akej miery je možné týmto odhadom veriť. Napríklad podľa predchádzajúceho grafu (4.2) je tempo rastu reálneho HDP krajín do značnej miery nevyrovnané a je zrejmé, že sa v budúcnosti nebude vyvíjať tak rovnomerne, ako predpokladá MMF. Ide skôr o trend vývoja, okolo ktorého by mali krajiny fluktuovať. Rast reálneho HDP moc nevypovedá o vývoji životnej úrovne obyvateľstva. Na takýto účel sa hodí indikátor HDP na obyvateľa v parite kúpnej sily (MMF, 2012).

Graf 4.10 Predikcia HDP na obyvateľa v krajinách BRICS v USD

Zdroj: MMF, vlastné spracovanie

Podľa grafu (4.10) je viditeľné, že má India pred sebou dlhú cestu, kým vyprodukuje toľko reálneho HDP na obyvateľa ako ostatné krajiny zoskupenia BRICS. Z odhadu MMF do roku 2017 sa HDP Indie nielen nepriblíži, dokonca sa bude vzdialovať od ostatných krajín BRICS. Brazília by mala postupne zvyšovať svoje HDP na obyvateľa vyšším tempom ako JAR, no nižším ako Čína, ktorá by sa mala takmer vyrovnat' o päť rokov Brazílii. Je otázne či bude Čína naozaj vykazovať také obrovské tempo rastu ako predpovedá MMF. Z pohľadu Ruska je zrejmé, že nie je rozvojovou ekonomikou v pravom zmysle slova. Síce sa rozvíja, ale nie po prvýkrát. Disponuje masívnou infraštruktúrou vybudovanou za čias Sovietskeho zväzu (síce je v zlom stave, ale predsa len je). Taktiež má aj kvalitný ľudský kapitál a lepšie školstvo ako zvyšok krajín BRICS. Tempo rastu HDP na obyvateľa je v Rusku zrýchlené tiež tým, že počet obyvateľov sa znižuje, zatiaľ čo HDP sa zvyšuje (Financial Time, 2011).

4.6 Dlhodobá predpoveď vývoja krajín BRICS

Uznávaná autorita na krajiny BRICS je investičná banka Goldman Sachs nielen preto, že od jej zamestnanca pochádza ich názov, ale aj preto, že sa nikdy neprestala zaoberať skupinou BRICS a raz za čas vydá predpovede najrôznejšieho druhu ohľadom tejto skupiny. Goldman

Sachs nikdy nepripustili fakt, že krajiny BRICS medzi seba pribrali aj JAR. Aj naďalej sa referuje na tieto krajiny termínom BRIC. Analytici Goldman Sachs chápu skupinu BRICS nie ako politicko – ekonomický blok, ale ako objektívnu realitu najperspektívnejších krajín do budúcnosti, jednoducho na základe ich obrovského potenciálu, ktorý je daný veľkou rozlohou, zdrojmi a populáciou. Rusko, India a Čína si chcú vydobíť naspäť svoju dávnu slávu. O Indii sa hovorí, že je kolískou všetkých civilizácií a jej obyvatelia sú na to patrične hrdí. Čína, najväčší unitárny štát existuje oveľa dlhšie než ktorýkoľvek iný štát. Rusi majú v čerstvej pamäti slávu ZSS, ktorý síce skončil neslávne, ale bol víťazom druhej svetovej vojny a najväčším impériom moderných dejín. Krajiny BRICS tvorili v roku 1800 viac ako 50 % svetového HDP. Podľa dohadov Goldman Sachs by mali krajiny BRICS opäť tvoriť viac ako 50 % svetového HDP do roku 2050. Najdôležitejšou časťou tohto rastu sa stane stále sa rozširujúca stredná trieda. Goldman Sachs definuje strednú triedu ako populáciu s príjmom 6 000–30 000 USD za rok, v parite kúpnej sily. Podľa predikcie v práci „The BRICs Nifty 50: The EM & DM winners“, by sa mali v krajinách BRIC do roku 2030 „zrodiť“ dve miliardy ľudí strednej triedy, teda približne 30 % celkovej svetovej populácie. Tým by sa dramaticky zmenšila príjmová nerovnosť vo svete (Goldman Sachs 2009).

Goldman Sachs taktiež predpovedá aj priaznivý demografický vývoj pre väčšinu z krajín BRIC. Najpriaznivejším štádiom demografického vývoja je tzv. demografické okno. Je to obdobie, kedy je populácia v produktívnom veku omnoho početnejšia ako dôchodcovia a deti. Toto štádium dokáže dať krajine možnosť zrýchleného rastu, ak sa naň pripraví správne podmienky. V Rusku je toto štádium odhadované na roky 1965–2019, takže sa už chýli ku koncu. Je pravda že počas jeho prostredných rokov zažilo Rusko najväčší rozkvet, a možno aj vyšší životný štandard ako má dnes. Pre Čínu je toto populačné štádium odhadované medzi rokmi 1986–2027, takže Čína už prešla cez jeho polovicu. V prípade Brazílie je to obdobie medzi rokmi 2000–2033. Táto skutočnosť dáva Brazílii obrovskú demografickú výhodu. Jej populácia bude ešte dlho mladá, kým začne pomaly stárnuť. V prípade Indie sa demografické okno podľa odhadov Goldman Sachs otvorilo tento rok, teda 2012 a potrvá až do roku 2054. India je krajinou, ktorá sa ešte veľmi dlhú dobu nebude musieť konfrontovať s problémami starnúcej populácie. Každopádne by sa však tieto krajiny mali pripraviť na ten deň, keď výhody demografického okna doznejú, a mať zabehnutý vhodný penzijný systém (Goldman Sachs 2011).

5 Záver

Cieľom diplomovej práce bolo popísať aktuálne postavenie krajín BRICS vo svetovej ekonomike a zhodnotiť vplyv na svetovú ekonomiku v období svetovej krízy. Čiastočným cieľom bolo načrtnúť vývoj ekonomík jednotlivých krajín zoskupenia BRICS.

Spoločne s rastom ekonomickej sily krajín BRICS významne narastá ich vplyv na medzinárodnú hospodársku, politickú a kultúrnu situáciu. Preto som si ako problematiku svojej diplomovej práce vybral tému “Krajiny BRICS a ich vplyv na svetovú ekonomiku v období svetovej krízy”.

Práca bola rozdelená do piatich samostatných kapitol vrátane úvodu a záveru. Úvodná teoretická kapitola sa zamerala na teoretické východiská ekonomického rozvoja a svetovej ekonomiky. V druhej kapitole bola teda rozobratá klasifikácia krajín a stručný vývoj svetovej ekonomiky.

Vplyvom krajín BRICS na svetovú ekonomiku sa práca venovala v tretej kapitole. V nej sa rozobrali základné charakteristiky ekonomík Brazílie, Ruska, Indie, Číny a Juhoafrickej republiky v období rokov 2002 až 2011. Práca sa zamerala na vývoj reálneho HDP, charakteristikou vonkajšej rovnováhy a vývoj priamych zahraničných investícií. Po samotnom predstavení základných charakteristík ekonomík krajín BRICS sa práca venovala možným perspektívam krajín BRICS.

Štvrtá kapitola sa zamerala na samotné postavenie krajín BRICS vo svetovej ekonomike a taktiež bol zhodnotený vplyv na svetovú ekonomiku v období svetovej krízy. Na začiatku tejto kapitoly bola rámcovo rozobratá dlhová kríza. Ďalej bol popísaný samotný vývoj makroekonomických indikátorov a vonkajších ekonomických vzťahov v období rokov 2002 až 2011 v krajinách BRICS. Makroekonomické indikátory zahŕňali vývoj HDP na obyvateľa, tempo rastu reálneho HDP, vývoj inflácie a vývoj miery nezamestnanosti. Vonkajšie ekonomické vzťahy zahŕňali export, import a priame zahraničné investície. Náplňou tejto kapitoly bol stručný popis výsledkov samitov krajín BRICS v Rusku, Brazílii, Číne, Indii a Juhoafrickej republike. Na konci kapitoly bola načrtnutá krátkodobá predpoveď vývoja ekonomických ukazovateľov pre krajiny BRICS a dlhodobá predpoveď vývoja krajín BRICS.

Práca prevažne používala teoretické metódy vedeckej práce. Pri rozbere poznatkov z oblasti svetovej ekonomiky práca využívala metódy abstrakcie a deduktívne metódy. V praktickej časti sa robí rozbor štatistických dát, ktoré poskytujú národné banky jednotlivých krajín BRICS, EUROSTAT, OECD a World Bank. Práca taktiež používala deskriptívnu metódou a metódu komparácie.

Zoznam použitej literatúry

Knihy

CIHELKOVÁ, Eva. a kol., *Světová ekonomika: Obecné trendy rozvoje*. 1.vyd. Praha: Vydavatelství C. H. Beck, 2009, 273 s. ISBN 978-80-7400-155.

FISHMAN, Ted C. *China Inc.* Alfa Publishing s. r. o., 2006. ISBN 80-86851-44-3.

GRAY, J. *Marné iluze*. Paradigma, 2003. ISBN 80-968603-1-3.

KALÍNSKÁ, E – ŠTĚRBOVÁ, L. *Mezinárodní obchod (pro 2 MO 301)*. Praha: Oeconomica. ISBN 978-80-245-1299-0.

KYNGE, James. *China shakes the world*. Mariner Books, 2007, 288 s.

LEBIEDZIK, M.; MAJEROVÁ, I.; NEZVAL, P. *Světová ekonomika*, 1. vyd. Brno: Vydavatelství Computer Press, 2007. 280 s. ISBN 978-80-251-1498-8.

RAMPINI, Federico. *Čínské století*. Dokořán, 2008. ISBN 978-80-7363-128-4.

SCHMIDT, Helmut. *Sebezáchova Evropy, Perspektivy 21. století*. Ladislav Horáček – Paseka, 2003, 184 s.

WASSERSTROM, Jeffrey. *China in the 21st Century: What Everyone Needs to Know*. 1.vyd. Oxford: Oxford University Press, 2010. 192 s. ISBN 978-0-195-39447-4.

Elektronické dokumenty

OECD. *Economic Survey of Brazil 2013* [online]. OECD [14. 1. 2013]. Dostupné z:

<http://www.oecd.org/economy/brasil-2013.htm>

OECD. *Economic Survey of Russia 2013* [online]. OECD [14. 1. 2013]. Dostupné z:

<http://www.oecd.org/economy/russia-2013.htm>

OECD. *Economic Survey of India 2013* [online]. OECD [14. 1. 2013]. Dostupné z:

<http://www.oecd.org/economy/india-2013.htm>

OECD. *Economic Survey of China 2013* [online]. OECD [14. 1. 2013]. Dostupné z:

<http://www.oecd.org/economy/china-2013.htm>

OECD. *Economic Survey of South Africa 2013* [online]. OECD [14. 1. 2013]. Dostupné z:

<http://www.oecd.org/economy/southafrica-2013.htm>

WORLD BANK. *Data of Brazil* [online]. World bank [18. 1. 2013]. Dostupné z:

<http://data.worldbank.org/country/brazil>

WORLD BANK. *Data of Russian Federation* [online]. World bank [18. 1. 2013]. Dostupné z:

<http://data.worldbank.org/country/russian-federation>

WORLD BANK. *Data of India* [online]. World bank [18. 1. 2013]. Dostupné z:

<http://data.worldbank.org/country/india>

WORLD BANK. *Data of Chinal* [online]. World bank [18. 1. 2013]. Dostupné z:

<http://data.worldbank.org/country/china>

WORLD BANK. *Data of South Africa* [online]. World bank [18. 1. 2013]. Dostupné z:

<http://data.worldbank.org/country/south-africa>

BUSINESSINFO. *Brazílie: Základní informace o teritoriu* [online]. Businessinfo [25. 1. 2013].
Dostupné z:

<http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/brazilie-zakladni-informace-o-teritoriu-18906.html>

WORLD BANK. *Brasil Low Carbon Case Study: Waste* [online]. World Bank [26. 1. 2013].
Dostupné z:

<https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/12797>

NATIONAL PORTAL OF INDIA. *India at a glance: Profile* [online]. NPI [28. 1. 2013].
Dostupné z:

<http://www.india.gov.in/india-glance/profile>

MINISTERSTVO ZAHRANIČNÝCH VECÍ SR. *Južná Africa* [online]. MZV [13. 2. 2013].
Dostupné z:

[http://www.mzv.sk/servlet/content?MT=/App/WCM/main.nsf/vw_ByID/ministerstvo&NCH=Y&OpenDocument=Y&LANG=SK&TG=BlankMaster&URL=/App/WCM/karta_statov.nsf/\(vw_ByID\)/ID_DD6D7A23253E41F7C125707A00408DE8#bookDoOzAUpPrCest](http://www.mzv.sk/servlet/content?MT=/App/WCM/main.nsf/vw_ByID/ministerstvo&NCH=Y&OpenDocument=Y&LANG=SK&TG=BlankMaster&URL=/App/WCM/karta_statov.nsf/(vw_ByID)/ID_DD6D7A23253E41F7C125707A00408DE8#bookDoOzAUpPrCest)

GOLDMAN SACHS. *Global Economics Paper No. 134: How Solid are the BRICs*. [online].
[20. 2. 2013]. Dostupné z:

<http://www.docstoc.com/docs/444614/Global-Economics---How-Solid-are-the-BRICs>

SME. *Globálna kríza ešte viac posilní pozíciu Číny vo svete* [online]. SME [13. 2. 2013].
Dostupné z:

<http://ekonomika.sme.sk/c/4139307/globalna-kriza-este-viac-posilni-poziciu-ciny-vo-svete.html>

SLOVENSKÝ ŠTATISTICKÝ ÚRAD. *Reálny HDP na obyvateľa, tempo rastu a súhrny* [online]. Statistics [20. 2. 2013]. Dostupné z:

<http://www.statistics.sk/pls/eutab/html.h?ptabkod=tsdec100>

BBC News. *China raises 2009 growth figure* [online]. BBC [22. 2. 2013]. Dostupné z:

<http://news.bbc.co.uk/2/hi/business/7340018.stm>

MINISTERSTVO ZAHRANIČNÝCH VECÍ ČR. *Jihoafriická republika: Ekonomická charakteristika země, 2012* [online]. [22. 2. 2013]. Dostupné z:

http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/rusko/ekonomika/ekonomicka_charakteristika_zeme.html

EFFECTORY. *Effectory - The new era in employee surveys* [online]. SME [25. 2. 2013]. Dostupné z:

<http://www.effectory.com/home.aspx>

MMF. *World Economic Outlook Database, April 2012* [online]. [26.2.2013]. Dostupné z: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2012/01/weodata/index.aspx>

VEL'VYSLANECTVO RUSKEJ FEDERÁCIE V SR. *Summit BRICS 2009* [online]. [26.2.2013]. Dostupné z:

<http://rusemb.sk/svk/news-svk/293.html>

ČESKÝ ROZHLAS. *Summit BRIC: zvýšit využívaní lokálních měn* [online]. Český rozhlas. [6. 3. 2013]. Dostupný z:

http://www.rozhlas.cz/zpravy/svetovaeconomika/_zprava/720909

FINWEB. *Čo bude s dolárom, pýta sa skupina BRICS* [online]. finweb. [6. 3. 2013]. Dostupný z:

<http://finweb.hnonline.sk/c1-51565640-co-bude-s-dolarom-pyta-sa-skupina-brics>

MMF. *World Economic Outlook Database, April 2013* [online]. [10. 3. 2013]. Dostupný z: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2013/01/weodata/index.aspx>

ECONOMIST INTELLIGENCE UNIT. *Global forecasting service* [online]. [15. 3. 2013]. Dostupný z:

<http://gfs.eiu.com/about/index.aspx>

FINANCIAL TIMES. *Iron ore pricing emerges from stone age* [online]. Financial Times. [20. 3. 2013]. Dostupné z:

<http://www.ft.com/intl/cms/s/0/b0580bf6-c220-11de-be3a-00144feab49a,s01=1.html#axzz1sFD5f3G1>

GOLDMAN SACHS. *BRICs lead the global recovery 2009* [online]. Goldman Sachs. [21. 3. 2013]. Dostupné z:

<http://www.goldmansachs.com/our-thinking/brics/lead-globalrecovery>.

Html

GOLDMAN SACHS. *The BRICs Nifty 50: The EM & DM winners 2011* [online]. Goldman Sachs. [23. 3. 2013]. Dostupné z:

<http://www.goldmansachs.com/our-thinking/brics/bricsreports-pdfs/nifty-fifty.pdf>

Zoznam skratiek

ANC	Africký národný kongres
ANIK	Ázijská novo industrializovaná ekonomika
APEC	Ázijsko – pacifická ekonomická spolupráca
APTA	Ázijsko – Pacifická obchodná dohoda
BRICS	Hospodárske zoskupenie krajín Brazílie, Ruska, Indie, Číny a Juhoafrickej republiky
CPE	Centrálne plánovaná ekonomika
EÚ	Európska únia
GSTP	Globálny systém obchodných preferencií medzi rozvojovými krajinami
HDP	Hrubý domáci produkt
HNP	Hrubý národný produkt
HVK	Hospodársky vyspelé krajiny
JAR	Juhoafrická republika
JSE	Johannesburská burza cenných papierov
KTE	Krajina s transformujúcou sa ekonomikou
LANIK	Latinskoamerické nové industrializované krajiny
LDC	Skupina najchudobnejších krajín
MERCOSOUR	Spoločný trh juhu
MMF	Medzinárodný menový fond
NEPAD	Nové partnerstvo pre rozvoj Afriky
NDR	Nemecká demokratická republika

NIK	Novo industrializovaná ekonomika
OECD	Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj
OSN	Organizácia spojených národov
PZI	Priame zahraničné investície
RK	Rozvojové krajiny
RoE	Rozvojové ekonomiky
SADC	Rozvojové spoločenstvo Južnej Afriky
SDR	Zvláštne práva čerpania
SEZ	Sociálne ekonomické zóny
SCO	Šanghajska organizácia pre spoluprácu
SVE	Krajiny strednej a východnej Európy
UNCTAD	Konferencia Organizácie Spojených národov o obchode a rozvoji
UNICEF	Detský fond Spojených národov
USA	Spojené štáty americké
USD	Americký dolár
WTO	Svetová obchodná organizácia
ZEZ	Zvláštne ekonomické zóny
ZSSR	Zväz socialistických sovietskych republík

Prehlásenie o použití výsledkov diplomovej práce

Prohlašuji, že

- byl jsem seznámen s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo,
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně ke své vnitřní potřebě diplomovou práci užít (§ 35 odst. 3),
- souhlasím s tím, že jeden výtisk diplomové práce bude uložen v Ústřední knihovně VŠB-TUO k prezenčnímu nahlédnutí a jeden výtisk bude uložen u vedoucího diplomové práce. Souhlasím s tím, že údaje o diplomové práci, obsažené v Záznamu o závěrečné práci, umístěném v příloze mé diplomové práce, budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO,
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona,
- bylo sjednáno, že užít své dílo – diplomovou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 24.04.2013

.....
jméno a přímení studenta